

Pregled školovanja u Hrvatskoj kroz 20 godina

Čupić, Ana

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Croatian Studies / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet hrvatskih studija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:111:744876>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-06**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University of Zagreb, Centre for Croatian Studies](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA

Ana Čupić

**PREGLED ŠKOLOVANJA U HRVATSKOJ
KROZ 20 GODINA**

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2020.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA
ODSJEK ZA KROATOLOGIJU

ANA ČUPIĆ

**PREGLED ŠKOLOVANJA U HRVATSKOJ
KROZ 20 GODINA**

DIPLOMSKI RAD

Mentor: doc. dr. sc. Marjan Marino Ninčević
Sumentor: Dunja Jurić Vukelić, mag. psych.

Zagreb, 2020.

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Zakon o obrazovanju Republike Hrvatske	2
2.1. Osnovnoškolsko obrazovanje	4
2.2. Srednjoškolsko obrazovanje	4
3. Kurikulum	5
3.1. Razvoj teorije kurikuluma	5
3.2. Vrste kurikuluma	6
3.3. Načela kurikulske metodologije	8
3.4. Je li Hrvatska društvo znanja?	9
4. Ministarstvo znanosti i obrazovanja.....	11
4.1. Dr. sc. Vladimir Strugar.....	12
4.2. Prof. dr. sc. Dragan Primorac	16
4.3. Prof. dr. Radovan Fuchs	18
4.4. Dr. sc. Željko Jovanović	23
4.5. Prof. dr. sc. Vedran Mornar.....	26
4.6. Prof. dr. sc. Predrag Šustar	29
4.7. Prof. dr. sc. Pavo Barišić.....	31
4.8. Prof. dr. sc. Blaženka Divjak	32
4.9. Prof. dr. Radovan Fuchs	34
5. Istraživanje	36
5.1. Metoda.....	36
5.2. Rezultati i rasprava.....	40
6. Zaključak.....	56
Literatura	57

1. Uvod

Cilj ovoga rada jest napraviti pregled školovanja u Hrvatskoj kroz 20 godina. Za početak će se navesti same značajke školovanja u Hrvatskoj odnosno napraviti će se pregled od osnovne škole do završetka srednje škole. Navest će se vrste školovanja u Hrvatskoj i trajanje pojedinih faza školovanja, a odgovorit će se i na pitanje koja je vrsta školovanja obavezna u Hrvatskoj te kako se regulira upis.

Osim ključnih pitanja odnosno definiranja školstva u ovome radu razgranat će se i sam oblik školovanja odnosno bit će govora o kurikulumima koji definiraju školstvo, samoj definiciji i svrsi kurikuluma, a napraviti će se i pregled kurikuluma koji su postojali u Hrvatskoj kroz zadnjih 20 godina. Sagledat će se odnos i povezanost različitih kurikuluma.

Nadalje, ključni dio ovoga rada je anketa koja se provodila u svrhu istraživanja školstva u Hrvatskoj. Pomoću ankete želi se saznati napreduje li školovanje u Hrvatskoj, koje su navike učitelja i profesora, koriste li se modernom tehnologijom današnjice ili se pak oslanjaju na stariji, već naučeni protokol poučavanja. U anketi, učitelji navode kojim se pomagalicama koriste u poučavanju, odnosno, kojim pomagalicama raspolažu te tako ova anketa pruža uvid u opremljenost te modernizaciju samih škola.

Nadalje, želi se saznati sudjeluju li učenici u nastavi, održavaju li oni izlaganja pred kolegama učenicima pomoću raznih pomagala ili se većina poučavanja u Hrvatskoj i dalje vrši frontalnim radom u kojem učitelji odnosno profesori prenose znanje učenicima, nerijetko bez uključivanja njih samih u rad.

Zaključno, učiteljima i profesorima koji su sudjelovali u anketi nudi se pitanje u kojemu sami mogu iznijeti svoje mišljenje o školovanju u Hrvatskoj odnosno njegovu napretku. Učiteljima je dan prostor u kojem mogu iznijeti svoje ideje za poboljšanje, kritike kurikuluma i/ili općenito samoga sustava školovanja u Hrvatskoj.

2. Zakon o obrazovanju Republike Hrvatske

Načela obrazovanja na razini osnovnog i srednjeg obrazovanja su:

1. osnovno školovanje je obvezno za sve učenike u Republici Hrvatskoj,
2. odgoj i obrazovanje u osnovnoj i srednjoj školi temelji se na jednakosti obrazovnih šansi za sve učenike prema njihovim sposobnostima,
3. odgoj i obrazovanje u školskoj ustanovi temelji se na visokoj kvaliteti obrazovanja i usavršavanja svih neposrednih nositelja odgojno-obrazovne djelatnosti – učitelja, nastavnika, stručnih suradnika, ravnatelja te ostalih radnika,
4. rad u školskoj ustanovi temelji se na vrednovanju svih sastavnica odgojno-obrazovnog i školskog rada i samovrednovanju neposrednih i posrednih nositelja odgojno-obrazovne djelatnosti u školi, radi postizanja najkvalitetnijeg nacionalnog obrazovnog i pedagoškog standarda,
5. odgojno-obrazovna djelatnost u školskoj ustanovi temelji se na autonomiji planiranja i organizacije te slobodi pedagoškog i metodičkog rada prema smjernicama hrvatskog nacionalnoga obrazovnog standarda, a u skladu s nacionalnim kurikulumom, nastavnim planovima i programima i državnim pedagoškim standardima,
6. stjecanje osnovnog obrazovanja temelj je za vertikalnu i horizontalnu prohodnost u sustavu odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj,
7. obrazovanje u školskoj ustanovi temelji se na decentralizaciji u smislu povećanja ovlaštenja i odgovornosti na lokalnoj i područnoj (regionalnoj) razini,
8. odgojno-obrazovna djelatnost u školskoj ustanovi temelji se na partnerstvu svih odgojno-obrazovnih čimbenika na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini,
9. promicanje odgojnih vrijednosti iz stavka 1. točke 3. ovoga članka, a u skladu s pravom roditelja da samostalno odlučuju o odgoju djece,
10. svatko ima pravo na obrazovanje. Djeca imaju pravo na dotok informacija i sadržaja utemeljenih na suvremenim znanstvenim i obrazovnim standardima važnim za potpun i skladan razvoj njihove osobnosti, a koje se prenose na objektivan, kritički i pluralistički način. Zadaća je javnog školskog sustava da bude neutralan i uravnotežen te da omogući djetetu ostvarivanje tog prava.¹

¹ <https://www.zakon.hr/z/317/Zakon-o-odgoju-i-obrazovanju-u-osnovnoj-i-srednjoj-%C5%A1koli> članak 4.

Gore navedena načela uređuju obrazovanje u Hrvatskoj. Trebalo bi istaknuti 10. točku ovoga članka. Sva djeca imaju pravo na obrazovanje. Ukoliko sagledamo cjelokupnu sliku školstva u svijetu gdje se pojedine zemlje susreću s velikom neimaštinom, a samim time i nedostatkom obrazovanja, utoliko dolazimo do zaključka da je Hrvatska, kao država, u iznimno povoljnom položaju. Većini djece u Hrvatskoj omogućeno je obrazovanje, a ono osnovnoškolsko je i obavezno. Točka 10. nadalje govori kako djeca imaju pravo na dotok informacija i sadržaja, a cilj učitelja je da djeci omoguće, daju informacije koje iznose na objektivan način, bez zauzimanja nekog određenog stajališta. Zadaća javnog školstva je upravo ta neutralnost koju učitelji moraju prenijeti učenicima. Učenike treba poučavati kritičkom razmišljanju, preispitivanju i konstantnoj želji za učenjem, stvaranjem i napretkom.

Osim učenika, učitelji bi također trebali težiti stalnim nadopunjavanjem znanja te ulaganju u sebe kako bi učenicima mogli pružiti što bolje obrazovanje.

Jedna od važnih činjenica u načelima obrazovanja je i partnerstvo. Trebalo bi se izdvojiti partnerstvo između učitelja i roditelja. Bez dobre suradnje ta dva čimbenika neće biti niti napretka u obrazovanju. Roditelji trebaju iskoristiti svoja prava te sudjelovati u radu škole, za dobrobit njihova djeteta. Roditelji i učitelji trebaju usko surađivati kako bi došli do željenog cilja, a to je zadovoljstvo samoga učenika te njegov napredak.

2.1. Osnovnoškolsko obrazovanje

Osnovnoškolski odgoj i obrazovanje počinje upisom u prvi razred osnovne škole, ono je obvezno za svu djecu, u pravilu od šeste do petnaeste godine života, iznimno, učenici s višestrukim teškoćama, bilo fizičkim, bilo psihičkim imaju pravo pohađati osnovnoškolsko obrazovanje do 21. godine života. Prije redovitog upisa u prvi razred osnovne škole, stručne službe utvrđuju psihofizičko stanje djeteta.²

2.2. Srednjoškolsko obrazovanje

Srednje škole, ovisno o vrsti obrazovnog programa, jesu:

- gimnazije
- strukovne škole
- umjetničke škole.

Srednjim obrazovanjem učenik stječe znanja i sposobnosti za rad i nastavak obrazovanja.³

Pohađanje srednje škole u Hrvatskoj do današnjega dana nije obvezno.

² prema: <https://www.zakon.hr/z/317/Zakon-o-odgoju-i-obrazovanju-u-osnovnoj-i-srednjoj-%C5%A1koli> članak 12, 19, 20.

³ prema: <https://www.zakon.hr/z/317/Zakon-o-odgoju-i-obrazovanju-u-osnovnoj-i-srednjoj-%C5%A1koli> članak 11.

3. Kurikulum

*Kurikul je sustav (kurikuluski sustav) koji ne obuhvaća samo sadržaj odgoja i obrazovanja, već obuhvaća sve aktivnosti koji se odnose na planiranje, primjenu i vrednovanje postignuća odgojno-obrazovnog procesa.*⁴

Dva su značenja pojma kurikulum najvažnija. Jedno je uže i odnosi se na nastavni plan, odnosno nastavne programe onih predmeta koji tvore nastavni plan. Najčešće se pod kurikulumom razumiju sadržaji obrazovanja i odgoja koji su strukturirani u programima edukacija. Šire značenje riječi kurikulum odnosi se na elemente, odnosno procese unutar obrazovnog sustava o kojima ovisi uspješnost učenja i koji su u međudjelovanju, a ne samo na sadržaje učenja.⁵ Drugi, širi koncept naziva se *kurikulumski sustav*. Sustav tvori više elemenata koji su međusobno povezani.

3.1. Razvoj teorije kurikuluma

U teoriji su razgraničeni pojmovi nastavnoga plana i programa te kurikuluma: za razliku od nastavnoga plana i programa kurikulum obuhvaća sljedeće riječi: *što* (sadržaj), *zašto* (cilj) i *kako* (odgojno-obrazovna metoda).

Nadalje, razlika između nastavnoga plana i kurikuluma je i u pristupu sadržaju. Nastavni program ga iznosi, a kurikulum govori o pedagoško-psihološkoj i metodičkoj utemeljenosti sadržaja, povezivanju sadržaja i cilja, o procesima učenja i poučavanja te opravdanosti izbora.

⁴ Rosandić, D. 2013: 16.

⁵ prema: Pastuović, N. 2012: 278.

3.2. Vrste kurikuluma

U teoriji kurikuluma spominju se različite vrste kurikuluma. Prema djelu *Nastava usmjerena na učenika* iz 2011. godine, autori navode sljedeće kurikulume:

- nastavni kurikulum
- skriveni kurikulum
- školski kurikulum
- kurikulum usmjeren na dijete
- otvoreni kurikulum
- zatvoreni kurikulum
- spiralni kurikulum.⁶

Kurikulumom nastavnih predmeta određuju se svrha i ciljevi učenja i poučavanja nastavnog predmeta, struktura pojedinog predmeta u cijeloj odgojno-obrazovnoj vertikali, odgojno-obrazovni ishod i/ili sadržaji, pripadajuća razrada i opisi razina usvojenosti ishoda, učenje i poučavanje te vrednovanje u pojedinom nastavnom predmetu, a može se utvrditi i popis potrebnih kvalifikacija učitelja i nastavnika za izvođenje kurikuluma.⁷

Skriveni kurikulum označava vrijednosti koje učenici nauče u školi zbog načina na koji se u školi planira i načina na koji je škola organizirana te kroz osigurana materijalna sredstva. U skrivenom kurikulumu uče se vrijednosti poput društvenih i spolnih uloga, stavova, vrijednosti i drugih aspekata življenja koji se neosviješteno prenose iz generacije u generaciju kao samorazumljive, neupitne, općekulturne, trajne činjenice.⁸

⁶ prema: Rosandić, D. 2013: 55.

⁷ <https://mzo.gov.hr/istaknute-teme/odgoj-i-obrazovanje/nacionalni-kurikulum/125>

⁸ prema: Pavičić Vukičević, J. 2013. *Uloga implicitne teorije nastavnika u skrivenom kurikulumu suvremene škole*. Pedagogijska istraživanja, 10 (1), 119 – 133 (2013) 1

Školskim kurikulumom se utvrđuje:

- strategija razvoja škole*
- aktivnost, program i/ili projekt*
- ciljevi aktivnosti, programa i/ili projekta*
- namjena aktivnosti, programa i/ili projekta*
- nositelji aktivnosti, programa i/ili projekta i njihova odgovornost*
- način realizacije aktivnosti, programa i/ili projekta,*
- vremenik aktivnosti, programa i/ili projekta,*
- okvirni troškovnik aktivnosti, programa i/ili projekta,*
- način njegova praćenja.⁹*

Kurikulum usmjeren na dijete stavlja djetetove interese na prvo mjesto. Razumijevanje dobrobiti proizlazi iz znanja i očekivanja odgojitelja te njegovih shvaćanja djeteta, djetinjstva, socijalizacije, odgoja i obrazovanja, što znači da je psihološki, pedagoški i didaktički utemeljeno.¹⁰

U zatvorenom kurikulumu definirani su svi elementi nastavnog procesa (ciljevi, ishodi učenja, sadržaji, nastavna sredstva, oblici rada, metode učenja i poučavanja itd.) te oni ne daju nastavniku mnogo slobode u radu. U otvorenom kurikulumu određuje se opća struktura nastavnog procesa, a nastavnik taj proces produbljuje prema svome nađenju odnosno ima veću slobodu u radu.¹¹

Spiralni kurikulum odlikuje konstantno ponavljanje. Sadržaj se periodično preispituje tako da se sadržaj koji je već naučen nadopunjava novim sadržajima.¹²

⁹ <https://www.zakon.hr/z/317/Zakon-o-odgoju-i-obrazovanju-u-osnovnoj-i-srednjoj-%C5%A1koli> članak 28.

¹⁰ prema: <https://www.azoo.hr/images/strucni2015/Nacionalni-kurikulum-za-rani-i-predskolski-odgoj-i-obrazovanje.pdf>

¹¹ prema: https://www.azoo.hr/images/izdanja/nastava_povijesti/08.html

¹² prema: <https://hr.sainte-anastasia.org/articles/biografas/jerome-bruner-biografa-del-impulsor-de-la-revolucin-cognitiva.html>

3.3. Načela kurikulske metodologije

U primjeni kurikulske metodologije vrijede ova načela:

- načelo znanstvenosti*
- načelo kompetitivnosti*
- načelo interdisciplinarnosti*
- načelo nacionalnih specifičnosti*
- načelo adekvatnosti*
- načelo koherentnosti i metodološke valjanosti*
- načelo uporabivosti.*

Načelo znanstvenosti obuhvaća teorijsko-metodološku utemeljenost, pojmovne kategorije, odgovarajuću odnosno standardiziranu terminologiju, aktualnost predmeta/pedagoške pojave, provjerljivost rezultata, otvorenost za kritičko vrednovanje.

Načelo kompetitivnosti odnosi se na nositelje promjena (stručna povjerenstva koja pripremaju, ostvaruju promjene, koordinacije, vijeća koja odlučuju o prihvaćanju promjena – dokumenata o promjenama). Često susrećemo mišljenja nastavnika kako o promjenama odlučuju osobe koje nisu kompetentne u području za koje odlučuju. U istraživanju koje je provedeno u ovome diplomskome radu vidjet će se upravo gore navedeni odgovori odnosno mišljenja. Rosandić također govori kako je u provedbi promjena hrvatskoga školskog sustava često iznevjereno načelo kompetitivnosti odnosno da su u stručnim tijelima djelovali „stručnjaci“ koji se nisu bavili školskim sustavima, već su se pozivali na svoj autoritet izvan područja odgojnih znanosti.

Načelo interdisciplinarnosti proizlazi iz predmetnosti koja se istražuje i ulazi u različita znanstvena područja odnosno različite znanstvene discipline.

Načelo nacionalnih specifičnosti zahtijeva uvažavanje kulturnih, gospodarskih, društvenih i pedagoških posebnosti određene sociokulturne sredine na državnoj, pokrajinskoj i mjesnoj razini.

Načelo adekvatnosti odnosi se na usklađivanje pedagoške pojave s uvjetima o kojima ovisi njezino ostvarivanje u praksi: što, zašto i pod kojim uvjetima se mijenja, što se želi postići, kako se mjere i vrednuju postignuća.

Načelo koherentnosti metodološke valjanosti odnosi se na uvažavanje, poznavanje i primjenu odgovarajućih metodoloških standarda u provođenju promjena na svim razinama.

Načelo uporabivosti odnosi se na ostvarenost rezultata istraživanja (inovacija) u praksi.¹³

¹³ prema Rosandić, D. 2013: 17-18.

3.4. Je li Hrvatska društvo znanja?

U javnome govoru prevladava stajalište da je društvo znanja ono društvo u kojem se u obrazovanje mnogo ulaže i u kojemu je obrazovna struktura stanovništva visoka.¹⁴ Tvorac pojma *društvo znanja* je Daniell Bell. Bell stiče da je društvo znanja zapravo produkt postindustrijske ekonomije u kojoj je razvitak tehnologije, znanosti i istraživanja temelj svakog razvoja. Također, bitno je istaknuti da društvo znanja primjenjuje znanje koje posjeduje. Primjena postojećeg znanja i učenje novoga ovisi o karakteristikama društvenog okruženja u kojemu su znanost i edukacija prisutni.

Kad se govori o Hrvatskoj kao zemlji znanja, Pastuović ističe kako male zemlje poput Hrvatske mogu biti društvo znanja odnosno gospodarski uspješne ako je njihova ekonomija izvozno orijentirana. Izvor iz 2019. godine govori kako *samo oko 15% poduzeća u Hrvatskoj izvozi, međutim, ta poduzeća zapošljavaju 51% zaposlenih u svim poduzećima, investiraju 62%, ostvaruju oko 66% od ukupnih prihoda od prodaje, te u razvoj ulažu čak oko 73% sredstava od ukupno ulaganih sredstava u razvoj. Također ostvaruju dobit od 76%. Rast takvih zdravih i naprednih poduzeća čini ukupnu hrvatsku ekonomiju snažnijom.*¹⁵

Dakle, prema ovim podacima može se zaključiti da mali postotak poduzeća izvozi iz Hrvatske. Drvna industrija je jedna od grana koja uspješno izvozi. Hrvatski turizam je iznimno uspješan, ali on se temelji na prirodnim ljepotama koje turisti žele posjetiti, a ne na znanju. Ukoliko bi znanje bilo presudno u turizmu, utoliko bi turizam u Hrvatskoj bio uspješan tijekom cijele godine, a ne samo u ljetnim mjesecima. Osim izvoza i turizma koji su nedovoljno razvijeni, postoje i drugi relevantni pokazatelji razvijenosti društva znanja. Broj nezaposlenih s visokim obrazovanjem ili visoko obrazovane osobe koje rade na mjestima koja zahtijevaju srednju školsku spremu samo su jedan od čimbenika koji se uzimaju u obzir kada se govori o društvu znanja. Također, Hrvatska kao zemlja ima velik problem u *odlijevanju mozгова*. Naime, sve više mladih ljudi odlazi u druge zemlje kako bi nastavili svoje obrazovanje nakon srednje škole i mladi ljudi odlaze izvan države nakon završetka fakulteta kako bi pronašli bolji posao, posao u struci ili samo bolji životni standard. *Društvo znanja* odlikuje i cjeloživotno obrazovanje i neformalno obrazovanje. Svaka osoba trebala bi težiti samorazvoju. *Obrazovanje se percipira jednim od najvažnijih razvojnih čimbenika pa se zbog toga obrazovni sustavi nastoje poboljšati kako bi se ostvarila tri strateška cilja: unaprijedila kvaliteta obrazovanja, poboljšala njegova dostupnost što većem broju ljudi i unaprijedila*

¹⁴ Pastuović, N. 2012: 56

¹⁵ <https://izvoz.gov.hr/o-hrvatskom-izvozu/9>

*njegova djelotvornost u smislu optimiranja „trošak-korist odnosa“.*¹⁶

Ministri obrazovanja i njihovi suradnici neprestano rade na unapređenju kvalitete obrazovanja. U Hrvatskoj se s godinama doista poboljšala dostupnost obrazovanja, visoko obrazovanje na većini sveučilišta je besplatno za sve učenike koji izvršavaju svoje obveze na vrijeme. Ministarstvo nudi razne stipendije za studente od socio-ekonomskih stipendija kojima podupiru studente sa slabijom imovinskom situacijom do stipendija za izvrsnost koje se dodjeljuju studentima koji postižu dobre rezultate. S jedne strane sve više mladih ljudi u Hrvatskoj studira, a s druge strane, pitanje je koliko je to obrazovanje učinkovito te koliko su studenti nakon obrazovanja osposobljeni. Kvaliteta obrazovanja mjeri se i uspoređuje na međunarodnoj razini. *Na rang-listi koju redovito objavljuje Times Higher Education su se našla i dva hrvatska sveučilišta – Sveučilište u Splitu na 183. mjestu i Sveučilište u Zagrebu na zbirnom mjestu 301-350.*¹⁷ Na rang listi iz 2020. godine nalazilo se 501 sveučilište. Godinu prije, Sveučilište u Splitu zauzelo je 124. mjesto, a Sveučilište u Zagrebu zbirno mjesto 251-300.¹⁸ Dakle u usporedbi s 2019. godinom može se zaključiti da je hrvatsko obrazovanje u 2020. godini ocijenjeno lošijim. Reforma obrazovanja u Hrvatskoj je ključna kako bi se postigao napredak. U nastavku rada nalazi se istraživanje koje daje odgovor na pitanje, od strane nastavnika, koliko je zaista obrazovanje u Hrvatskoj napredovalo kroz dvadeset godina te je li Hrvatska *društvo znanja*.

¹⁶ Pastuović, N. 2012: 58

¹⁷ <https://www.azvo.hr/hr/vijesti-iz-vo/2354-objavljena-rang-lista-najboljih-sveucilista-zemalja-rastucih-ekonomija-za-2020-godinu>

¹⁸ prema: <https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/2019/>

4. Ministarstvo znanosti i obrazovanja

Vizija Ministarstva znanosti i obrazovanja - *globalno konkurentan, kvalitetan, dostupan, uključiv i održiv sustav odgoja i obrazovanja temeljen na izvrsnosti te gospodarskim i društvenim potrebama u kojem djeca, učenici i studenti stječu potrebno znanje te vještine, odgovornost, poduzetnost i inovativnost u radu, u kojem odgojno-obrazovni radnici imaju odgovarajući status, snažnu profesionalnu i poticajnu ulogu i značajnu samostalnost i odgovornost u radu, a roditelji veću uključenost u odgojno-obrazovni proces; znanstveni sustav koji pokreće gospodarski i društveni rast i razvoj.*¹⁹

Misija Ministarstva znanosti i obrazovanja - *Ministarstvo znanosti i obrazovanja podupire ukupni razvoj Republike Hrvatske osiguravanjem uvjeta: za odgoj i obrazovanje te formiranje kompetentnih, poduzetnih i odgovornih osoba uz pristupačan, uključiv, kvalitetan i dostupan sustav cjeloživotnog obrazovanja; za kvalitetno strukovno obrazovanje koje odgovara na sadašnje i buduće potrebe tržišta rada; za razvoj znanosti temeljen na izvrsnosti i međunarodnoj kompetitivnosti.*²⁰

Nadležnost Ministarstva znanosti i obrazovanja zauzima širok spektar poslova. Ministarstvo znanosti i obrazovanja obavlja upravne i druge poslove koji se odnose na sustav predškolskog, osnovnoškolskog i srednjoškolskog odgoja i obrazovanja u zemlji i inozemstvu. Ministarstvo je nadležno za donošenje nacionalnog kurikuluma, udžbenike, radne bilježnice i sve ostale potrebne materijale koje učenici i učitelji koriste. Razvitak školstva i znanosti jedan je od temeljnih zadaća Ministarstva znanosti i obrazovanja. Ministarstvo nadzire zakonitost rada ustanove te provodi inspekcijski nadzor.

Ministarstvo obavlja upravne i druge poslove među kojima je vođenje upisnika visokih učilišta i registra studijskih programa; upravljanje bazama podataka o visokom obrazovanju; poticanje cjeloživotnoga učenja i visokoga obrazovanja odraslih te upravni nadzor nad visokim učilištima.

Ministarstvo obavlja i druge poslove koji su mu stavljeni u nadležnost posebnim zakonom.²¹

¹⁹ <https://mzo.gov.hr/o-ministarstvu/9>

²⁰ <https://mzo.gov.hr/o-ministarstvu/9>

²¹ prema: <https://mzo.gov.hr/o-ministarstvu/nadleznost-ministarstva-znanosti-i-obrazovanja/292>

4.1. Dr. sc. Vladimir Strugar

Vladimir Strugar obnašao je funkciju ministra u tadašnjem Ministarstvu prosvjete i športa od 2000. do 2003. godine. *Prinos hrvatskom obrazovanju i pedagogijskoj znanosti ostvario je na više područja, a to su: teorijsko i empirijsko istraživanje osobina i uloge učitelja, unapređivanje rada s darovitim učenicima, unapređivanje teorije i prakse kurikula i kurikularnih promjena sustava, proučavanju povijesti školstva.*²²

Autor je *Projekta hrvatskog odgojno-obrazovnog sustava za 21. stoljeće*. Odgoj i obrazovanje u Republici Hrvatskoj 2002. godine ostvarivalo se u 1 894 ustanove. U njemu je sudjelovalo 850 772 polaznika (djece, učenika i studenata te 62 499 učitelja, odgajatelja i profesora. U uvodu se ističe da je vrijeme za ekspanzije, štoviše eksplozije znanja koje su temelj gospodarskog i kulturnog razvitka, ali su i temelj kvalitete života pojedinca i društva. Navodi da sustav odgoja i obrazovanja pridonosi osobnome razvoju svakoga pojedinca, osposobljava za kvalitetan život te pridonosi napretku zemlje u svim područjima znanstvenoga, društvenoga, gospodarskoga i kulturnoga djelovanja i stvaranja. Vlada Republike Hrvatske izabrana u siječnju 2000. godine ističe da su odgoj i obrazovanje strateški razvojni prioriteti za sveukupan razvoj hrvatskoga društva. Utvrđuje se nova koncepcija sustava na temelju iskustava europskih zemalja i preporuka međunarodnih organizacija. Vlada navodi da će unijeti suvremena načela u odgojno-obrazovni proces, a prije svega načela slobode, demokracije, ljudskih prava, inovativnosti, otvorenosti, tolerancije i različitosti. Koncept cjeloživotnog učenja obuhvaća i usklađuje različite oblike učenja u svim životnim razdobljima, a to su: organizirano učenje (obrazovanje i odgoj) što može biti formalno (školovanje) i neformalno te neorganizirano ili informalno učenje. Naglasak se stavlja na učenju kroz cijeli život odnosno na učenje u odraslosti koje se ne događa u školi. Škola više nije jedina obrazovna ustanova pa se promjene ne smiju reducirati na preustroj školskoga sustava. U razvijenim se zemljama sustavom odgoja i obrazovanja obuhvaća školovanje mladih i odraslih te neformalno obrazovanje odraslih, a sve se više pozornosti poklanja i samoobrazovanju te informalnom učenju. To slijede i tranzicijske zemlje koje žele ući u Europsku uniju. Dakle, obrazovanju odraslih težila je i Republika Hrvatska koja tada još nije bila članica Europske unije. U tekstu se navodi da će se promjene koje predlažu provoditi postupno ovisno o novčanim, materijalnim i kadrovskim uvjetima zemlje, uz eksperimentalnu provjeru i dodatnu stručnu verifikaciju predloženih rješenja. Nadalje, navodi se da grade viziju sustava odgoja i obrazovanja za opće dobro i slobodu naroda te da ne mogu dopustiti

²² http://info.hazu.hr/hr/clanovi_akademije/osobne_stranice/vladimir_strugar

školovanje budućih gubitnika i odrastanje mladih ljudi bez perspektive, osobito u vlastitoj domovini. Ako sustav odgoja i obrazovanja omogući učenicima i studentima da usvoje znanja prema međunarodnim standardima i da razviju vlastite sposobnosti te shvate što je to odgovorno djelovanje u demokratskom društvu, Hrvatska će imati sigurnu budućnost. Pri identifikaciji poželjnih strukturnih promjena obrazovanja primjenjivat će se sustavski pristup. On se sastoji u tome da se svaki element sustava motri sa stajališta funkcioniranja cjeline i njegova doprinosa učinkovitosti čitavog sustava. Nastoji se utvrditi koji su to elementi sustava koji ograničavaju učinkovitost sustava u ostvarivanju njegovih ciljeva.

Polazišta za promjene su napetosti i dvojbe u odgojno-obrazovnom sustavu, a to su: poučavati - učiti, autoritarnost - sloboda, osobni razvitak - društveni razvitak, selekcija - masovnost, tradicionalno - moderno, integracija - diferencijacija i druge. Prije samih promjena trebalo bi težiti uravnoteženju, ublažavanju i otklanjanju trenutnih napetosti. Promjene se, nadalje, temelje na suvremenim procesima:

- demokratičnosti (ostvarivanje slobode, mira, pluralizma i socijalne pravde),
 - decentralizacije (uspostavljanje i razvijanje novih oblika socijalnog partnerstva),
 - autonomije (samostalnost, slobodno i odgovorno djelovanje ustanova i učitelja),
 - pluralizma (raznolikost ideja i vrijednosti odgojno-obrazovnog sustava, obogaćivanje kulturnoga i građanskoga života, obrazovanje primjereno različitim nacionalnim manjinama i zajednicama),
- i globalizacije (društvena, gospodarska, kulturna, obrazovna i politička neovisnost zemalja i naroda, konkurencija misli, ideja i znanja).

Promjenama sustava odgoja i obrazovanja želi se:

- omogućiti pristup obrazovanju i stjecanju obrazovanja svakome,
- obrazovanje uspostaviti kao prioritet društva, gospodarstva i pojedinca,
- izgraditi sustav koji svima nudi jednake mogućnosti uključivanja u obrazovanje, osnažiti u mladim naraštajima opće ljudske etičke vrijednosti, vrijednosti europske i hrvatske kulture te razvijati svijest o potrebi očuvanja prirodne baštine i okoliša,
- poboljšati kakvoću obrazovanja i izobrazbe omogućavanjem i poticanjem usvajanja novih znanja i umijeća te stalno razvijati kvalitetnu obrazovnu ponudu,
- uspostaviti vertikalnu i horizontalnu prohodnost obrazovnog sustava,
- neprekidno razvijati metode učenja, motivaciju, sposobnosti za samostalno učenje,
- povezati odgojno-obrazovne ustanove s njihovim okruženjem, osobito s tržištem,
- razviti i primjenjivati metode djelotvornog poučavanja i učenja te objektivnog vrednovanja i javnog priznavanja stečenih znanja i umijeća, odnosno osposobljenosti,
- povećati ulaganja u obrazovanje iz javnih izvora, u skladu s praksom zemalja Europske unije, a za privatna ulaganja uvesti stimulacije i porezne olakšice,
- osigurati bolji, primjereniji materijalni i društveni položaj učiteljstva i omogućiti učiteljstvu školovanje i usavršavanje do znanstvenih stupnjeva,
- postupno podići razinu obrazovanosti radno sposobnog stanovništva,
- povećati obuhvat djece ranim (predškolskim) odgojem i obrazovanjem sa sadašnjih 32% na barem 60%, što je prosjek u većini europskih zemalja,
- povećati postotak završavanja studija, jer danas (2002. godine) u redovnom roku diplomira oko 13% studenata,
- ostvariti pedagoško načelo škola uspjeha za sve (daroviti učenici, učenici s teškoćama u razvoju, ponavlači, oni koji odustaju od daljnjeg školovanja) sve do stjecanja prvog zanimanja,
- omogućiti obvezno učenje dvaju stranih jezika u obveznom obrazovanju, trećeg stranog jezika kao izbornog ili fakultativnog u višoj srednjoj školi te dvojezičnost,
- ostvariti primjereniji standard učenika koji će zadovoljavati njihove tjelesne i duhovne potrebe omogućavajući tjelesne aktivnosti i kretanje te pravilnu prehranu,
- razvijati školski pluralizam radi omogućavanja prava roditeljima na izbor školovanja kao jedne od društvenih sloboda,
- izgraditi i ojačati stručnu i znanstvenu potporu sustavu odgoja i obrazovanja u cjelini, a posebno učiteljstvo.

Prijedlog kako bi trebalo izgledati obrazovanje kroz osnovnu do srednje škole:

osnovno školovanje traje šest godina, a obvezno školovanje devet godina uz napomenu da se svakom učeniku osigura stjecanje prvog zanimanja, odnosno završavanje neke srednje škole. Dakle, učenik-učenica koji(a) se ne uključi u neku trogodišnju ili četverogodišnju školu dužan(a) je uključiti se u neki kraći (jednogodišnji) oblik osposobljavanja za prvo, jednostavnije zanimanje (tzv. deseta obvezna godina).

Obvezno obrazovanje traje devet godina, podijeljeno je u tri ciklusa po tri godine, a svaki je ciklus za sebe organizacijski, sadržajno i metodički zaokružena cjelina.

Prve dvije trećine (od 1. do 6. razreda, tj. primarna razina) naziva se osnovnom školom, a treća trećina nižom srednjom školom (7., 8. i 9. razred, odnosno sekundarna razina). Svaki ciklus obveznoga obrazovanja osigurava nesmetano uključivanje u viši stupanj.

Predloženim rješenjem "ublažava" se prijelaz iz razredne u predmetnu nastavu. Izradit će se i primjereniji nastavni program za djecu od 6. do 12. godine života. Niža srednja škola omogućuje učinkovitije i kvalitetnije pripremanje mladih za uključivanje u stručno obrazovanje i nastavak općeg obrazovanja.²³

Ovakvo obrazovanje nije zaživjelo niti dvadeset godina kasnije. Obrazovanje se i dalje dijeli na osnovno odnosno obavezno (1. – 8. razreda) te srednje koje još uvijek nije obvezno (1. – 3. ((stručne srednje škole) ili 1. – 4. razreda ((gimnazije)).

²³ prema: <https://vlada.gov.hr/UserDocsImages//2016/Sjednice/Arhiva//19.%20-%2010.2.a.pdf>

4.2. Prof. dr. sc. Dragan Primorac

Dragan Primorac obnašao je funkciju ministra u tadašnjem Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa od 2003. do 2009. godine. Prema istraživanjima američkog International Republican Institute (IRI) iz 2007. godine građani Republike Hrvatske su ga proglasili najuspješnijim ministrom u Vladi Republike Hrvatske. Hrvatska se prema kvaliteti obrazovanog sustava našla na 22-om mjestu u svijetu, ispred SAD-a, Italije, Grčke, Norveške, Portugala, Španjolske, Izraela, i brojnih drugih država.²⁴

S Hrvatskim nacionalnim obrazovnim standardom (HNOS) uveden je nov pristup poučavanja u osnovnoj školi. Novi pristup usmjeren je na učenika umjesto na sadržaj.

S ciljem razvijanja „škole po mjeri učenika" izrađen je Hrvatski nacionalni obrazovni standard (HNOS) kao osnova za promjene u programiranju i načinu rada u osnovnom školstvu u korist učenika koji su u centru obrazovanja.

HNOS uvodi rasterećenje uklanjanjem suvišnih obrazovnih sadržaja, poučava se na suvremen način temeljen na istraživačkoj nastavi, samostalnom i skupnom radu te primjenjivom znanju i vještinama.

Hrvatski nacionalni obrazovni standard je skup normi koje sadrže:

- standarde odgojno-obrazovnih sadržaja,
- standarde obrazovnih postignuća (znanja, umijeća i sposobnosti),
- standarde poučavanja,
- standarde praćenja i vrednovanja učeničkih postignuća,
- standarde stručnog osposobljavanja i usavršavanja nastavnika.

Ciljevi HNOS-a su:

- stjecanje trajnih i upotrebljivih znanja,
- poticanje na povezivanje nastavnih sadržaja različitih predmeta,
- kreativnost,
- sposobnost rješavanja problema i donošenja odluka samostalno i unutar skupine,
- kvaliteta obrazovanja, a ne opseg.²⁵

²⁴ prema: <https://www.draganprimorac.com/hr/zivotopis/>

²⁵ prema: http://www.skole.hr/obrazovanje-i-tehnologija?news_id=42

Promjene školskoga poučavanja/učenja posebice su usmjerene na uravnoteženo i povezano obrazovno i odgojno djelovanje. U tom smislu učenike valja poučiti i osposobiti za življenje prema:

- najsuremenijim spoznajama iz jezičnoga, matematičkoga, prirodoslovnoga, društvenoga, tehnološkoga, informacijsko-komunikacijskoga, umjetničkoga, zdravstveno-tjelesnog područja i područja opće kulture i religije,
- zahtjevima promjenjivoga svijeta (visoko razvijene spoznajne sposobnosti, sposobnosti apstraktnoga mišljenja, sposobnosti samostalnoga učenja i samostalnoga rješavanja problema),
- vrijednostima znanja i učenja kao individualnoga i društvenog dobra,
- individualnim i kolektivnim pravima i odgovornostima,
- građanskom moralu, općim kulturnim i civilizacijskim vrijednostima koje izvire iz nacionalne i europske tradicije,
- temeljnim ljudskim pravima i pravima djece,
- sadržajima i načelima zdravoga življenja,
- slobodi moralnoga rasuđivanja te slobodi mišljenja, svijesti i savjesti,
- načelima poštivanja različitosti i interkulturalnoga razumijevanja.²⁶

Kao što je navedeno, glavni cilj ove reforme bio je smanjiti gradivo odnosno prebaciti fokus sa nastavnog gradiva na učenike. U Hrvatskoj se i danas često govori o prevelikoj količini gradiva koju učenici moraju usvojiti te se radi na daljnjem rasterećenju nastavnoga gradiva koji učenici moraju usvojiti.

²⁶ prema: https://www.azoo.hr/images/AZOO/Ravnatelj/RM/Nastavni_plan_i_program_za_osnovnu_skolu_-_MZOS_2006_.pdf

4.3. Prof. dr. Radovan Fuchs

Radovan Fuchs obnašao je funkciju ministra u tadašnjem Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa od 2009. do 2011. godine.

U uvodnim rečenicama Nacionalnog okvirnog kurikulumu iz 2010. godine navodi se sljedeće. Promijenjen i promjenljivi svijet tržišnoga gospodarstva, europskoga suživota, interkulturalnih odnosa kao i utjecaj informacijskih tehnologija i znanstvenih postignuća te globalizacijskih procesa zahtijevaju učinkovitije prilagođavanje pojedinca i društva. Ovi ciljevi se mogu postići sustavnim i dugoročnim promjenama sustava odgoja i obrazovanja. Promjene na visokoškolskoj razini se provode od uvođenja bolonjskoga procesa. Promjene na nižim razinama odgoja i obrazovanja tek prethode.

Temeljno obilježje novoga Nacionalnoga okvirnoga kurikulumu je prelazak na kompetencijski sustav i učenička postignuća (ishode učenja) za razliku od (do)sadašnjega kurikula usmjerenog na sadržaj. Nacionalnim se okvirnim kurikulumom postiže usklađivanje svih razina odgoja i obrazovanja koje prethode visokoškolskoj razini.

Dakle, u novome kurikulumu i dalje se radi na rasterećenju nastavnoga sadržaja.

Vrijednosti kojima Nacionalni okvirni kurikulum daje osobitu pozornost jesu: znanje, solidarnost, identitet te odgovornost.

Kada govorimo o znanju, Republika Hrvatska opredijelila se za razvoj društva znanja jer je znanje temeljna proizvodna i razvojna snaga u društvu. Znanje, obrazovanje i cjeloživotno učenje su temeljni pokretači razvoja hrvatskoga društva i svakoga pojedinca.

Solidarnost pretpostavlja sustavno osposobljavanje djece i mladih da budu osjetljivi za druge, za obitelj, za slabe, siromašne i obespravljene, itd.

Kada govorimo o identitetu, odgoj i obrazovanje pridonose izgradnji osobnoga, kulturnoga i nacionalnoga identiteta pojedinca. Danas, u doba globalizacije, u kojemu je na djelu snažno miješanje različitih kultura, svjetonazora i religija, čovjek treba postati građaninom svijeta, a pritom sačuvati svoj nacionalni identitet, svoju kulturu, društvenu, moralnu i duhovnu baštinu. Ključno je razvijati hrvatski jezik te paziti na njegovu pravilnu primjenu.

Odgoj i obrazovanje potiču aktivno sudjelovanje djece i mladih u odgovornom društvenomu životu, promiču odgovornost prema općem, društvenom dobru, prirodi i radu te prema sebi samima i drugima. Odgovorno djelovanje i odgovorno ponašanje pretpostavlja smislen i savjestan odnos između osobne slobode i osobne odgovornosti.

Odgojno-obrazovni ciljevi su:

- osigurati sustavan način poučavanja učenika, poticati i unaprjeđivati njihov intelektualni, tjelesni, estetski, društveni, moralni i duhovni razvoj u skladu s njihovim sposobnostima i sklonostima,
- razvijati svijest učenika o očuvanju materijalne i duhovne povijesno-kulturne baštine Republike Hrvatske i nacionalnoga identiteta,
- promicati i razvijati svijest o hrvatskomu jeziku kao bitnomu čimbeniku hrvatskoga identiteta, sustavno njegovati hrvatski standardni (književni) jezik u svim područjima, ciklusima i svim razinama odgojno-obrazovnoga sustava,
- odgajati i obrazovati učenike u skladu s općim kulturnim i civilizacijskim vrijednostima, ljudskim pravima te pravima i obvezama djece, osposobiti ih za življenje u multikulturnom svijetu, za poštivanje različitosti i snošljivost te za aktivno i odgovorno sudjelovanje u demokratskomu razvoju društva,
- osigurati učenicima stjecanje temeljnih (općeobrazovnih) i strukovnih kompetencija, osposobiti ih za život i rad u promjenjivu društveno-kulturnom kontekstu prema zahtjevima tržišnoga gospodarstva, suvremenih informacijsko-komunikacijskih tehnologija, znanstvenih spoznaja i dostignuća,
- poticati i razvijati samostalnost, samopouzdanje, odgovornost i kreativnost u učenika,
- osposobiti učenike za cjeloživotno učenje.

Nacionalni okvirni kurikulum promiče odgoj i obrazovanje usmjeren na dijete/učenika. Oni podrazumijevaju:

- prilagođivanje odgojno-obrazovnih i nastavnih oblika, metoda i sredstava rada pojedinačnim potrebama i sposobnostima učenika, kako bi se osigurao odgojno-obrazovni uspjeh svakoga pojedinca,
- odabir i primjenu odgojno-obrazovnih oblika, metoda i sredstava koji će poticajno djelovati na razvoj svih područja djetetove/učenikove osobnosti,
- planiranje i pripremu školskoga i nastavnoga rada prema sposobnostima učenika, pripremajući različite sadržaje, različitu organizaciju i tempo nastave,
- prihvaćanje različitih stilova učenja djeteta/učenika, kao i razvojnih razlika između dječaka i djevojčica te između pojedinih učenika općenito,
- uvođenje primjerenih oblika i metoda poučavanja i učenja koji će omogućiti aktivno, samostalno učenje i praktičnu primjenu naučenoga,
- uporabu različitih relevantnih izvora znanja i nastavnih sredstava koji potiču sudjelovanje, promatranje, samostalno istraživanje, eksperimentiranje, otkrivanje, zaključivanje, znatiželju te učenje kako učiti,
- stvaranje ugodna odgojno-obrazovnoga, razrednoga i školskoga ozračja koje će poticati zanimanje i motivaciju djeteta/učenika za učenje te će im pružiti osjećaj sigurnosti i međusobnoga poštivanja,
- prepoznavanje i praćenje darovite/tih djece/učenika i djece/učenika s teškoćama u učenju i ponašanju,
- pružanje pomoći djeci/učenicima s teškoćama i senzibiliziranje ostale djece i učenika za njihove potrebe, pružanje pomoći i suradnju.

Teško je prilagoditi nastavu za sve učenike. S jedne strane imamo skupinu učenika kojima treba više da nauče neki pojam, dok s druge strane imamo učenike kojima ne treba puno vremena. Napraviti nastavu jednako zanimljivom i poučnom u cilju zadovoljstva obje strane izazovan je posao. Postoji mogućnost dodatne i dopunske nastave. Dok dodatnu nastavu učenici, većinom, polaze sa zadovoljstvom i užitkom, dopunska nastava je i dalje stigma u hrvatskom obrazovnom društvu. Učenici koji pohađaju dopunsku nastavu izloženi su mogućem izrugivanju drugih učenika te to u njima može izazvati osjećaj manje vrijednosti. Također, odabir sredstava i metoda koji će poticajno djelovati na sve učenike moguć je samo ako je nastavni sat svaki puta drugačiji odnosno svaki puta gradivo izlagati na drugačiji način. Poželjna je upotreba različitih nastavnih sredstava koji potiču sudjelovanje i znatiželju kod učenika kako bi se što više odmaknuli od zastarjelog, frontalnog rada.

Što ranije prepoznavanje i praćenje darovitih učenika te učenika s teškoćama u učenju i pisanju ključno je kako bi tim učenicima pomogli i usmjerili ih drugim službama ako je to potrebno. Inkluzija djece također je jedno od važnih pitanja na kojima bi trebalo raditi kako bi došli do rješenja.

Nacionalni okvirni kurikulum za osnovnu i srednju školu:

- jezgroviti kurikulum - odnosi se na sve učenike; jednak je i obvezan za sve učenike, izuzev učenika s teškoćama; ocjenjuje se brojčanom ocjenom
- diferencijalni (razlikovni kurikulum) - jedan ili više izbornih nastavnih predmeta ponuđenih na nacionalnoj i/ili i školskoj razini; čini dio obrazovnoga standarda učenika; ocjenjuje se brojčanom ocjenom
- školski kurikulum - fakultativni nastavni predmeti, dodatna i dopunska nastava, izvannastavne aktivnosti, projekti, ekskurzije i druge ponude škole učenicima; može se ocjenjivati (brojčano ili opisno), ali ne mora.

Nacionalni okvirni kurikulum određuje četiri odgojno-obrazovna ciklusa za stjecanje temeljnih kompetencija. Oni su redom:

- prvi ciklus koji čine I., II., III. i IV. razred osnovne škole,
- drugi ciklus koji čine V. i VI. razred osnovne škole,
- treći ciklus koji čine VII. i VIII. razred osnovne škole,
- četvrti ciklus odnosi se na I. i II. razred srednjih strukovnih i umjetničkih škola, dok u gimnazijama obuhvaća sva četiri razreda. Treba imati na umu da se u srednjim strukovnim i umjetničkim školama općeobrazovni sadržaji mogu poučavati i u završnim razredima, ovisno o profilu i potrebama škole, odnosno učenika.

Četvrti se ciklus ujedno odnosi i na stjecanje najniže razine strukovne kvalifikacije, što znači da učenik može steći prvu kvalifikaciju u dobi od 16 godina.

Unaprjeđivanje i osiguravanje kvalitete obrazovanja prvenstveni je razvojni cilj Republike Hrvatske. Razvoj sustava vanjskoga vrjednovanja i samovrednovanje škola osigurava stalno praćenje učinkovitosti odgojno-obrazovnoga rada i rada škola. Državna matura znači standardizirano mjerenje i vrjednovanje znanja i sposobnosti učenika nakon završetka četverogodišnjega srednjoškolskoga obrazovanja. Za učenike gimnazijskih programa ona je i završni ispit na kraju obrazovanja, a učenici četverogodišnjih strukovnih škola polažu ispite državne mature ako nastavljaju obrazovanje na visokim sveučilištima, veleučilištima ili učilištima.

Državna matura uvela se u hrvatsko obrazovanje 2010. godine.

Uvođenje državne mature kao oblika vanjskoga vrednovanja obrazovanja jest stalni sustav vanjskoga praćenja ostvarivanja ciljeva odgoja i obrazovanja. Cilj državne mature jest da znanja, vještine, sposobnosti, stavove i vrijednosti koje je učenik stekao tijekom školovanja, budu mjerljive i usporedive. Državna matura, kao oblik vanjskoga vrjednovanja, predstavlja ispit jednak za sve učenike, provodi se u isto vrijeme i na isti način sa svim učenicima, a omogućuje dobivanje usporedivih pokazatelja znanja učenika na nacionalnoj razini. Provodi ju Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja prema Pravilniku o polaganju državne mature.²⁷

Deset godina nakon uvođenja državne mature susrećemo se s podijeljenim mišljenima oko iste. Učenici koji pohađaju gimnaziju obrazovanje završavaju polaganjem državne mature dok učenici strukovnih škola obrazovanje završavaju pisanjem završnoga rada. Državna matura temelji se na gimnazijskim programima nastavnih predmeta, ali je obavezna za sve učenike koji žele studirati. Dakle, u jednu ruku učenici strukovnih škola moraju uložiti više napora kako bi konkurirali učenicima koji završavaju gimnaziju pri upisu na faks. Razmišljalo se o uvođenju strukovne mature za sve učenike strukovnih škola koji žele studirati, ali do 2020. godine nije došlo do realizacije tog plana.

Mandat Radovana Fuchsa obilježilo je uvođenje državne mature.

Ministar Fuchs ponovno preuzima Ministarstvo znanosti i obrazovanja 2020. godine, o čemu će se detaljnije pisati u potpoglavlju 4.9.

²⁷ prema: https://www.azoo.hr/images/stories/dokumenti/Nacionalni_okvirni_kurikulum.pdf

4.4. Dr. sc. Željko Jovanović

Željko Jovanović obnašao je funkciju ministra u tadašnjem Ministarstvu znanosti, obrazovanja i sporta od 2011. do 2014. godine.

U uvodu *Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije* navodi se da Hrvatska prepoznaje obrazovanje i znanost kao svoje razvojne prioritete koji joj jedini mogu donijeti dugoročnu društvenu stabilnost, ekonomski napredak i osiguranje kulturnog identiteta jer je suočena s dinamičnim promjenama u društvu, gospodarstvu i kulturi, u globaliziranom svijetu u kojem nijedna država ne postoji kao izolirana zajednica. Suočena je i s izazovima poput primjena novih tehnologija, zaštite okoliša i starenja stanovništva. Ima ograničene ljudske, materijalne i prirodne resurse koje mora koristiti na najbolji način.

Za postizanje razine visokorazvijenih zemalja Hrvatska mora biti otvoreno, mobilno i inovativno društvo.

Kao i u većini reformi do sada, u uvodu se prepoznaju potrebe za reformama, potreba za razvojem obrazovanja i tehnologija te potreba za jačanjem kulturnoga identiteta.

Naglasak i dalje ostaje na cjeloživotnom obrazovanju.

U nastavku *Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije* iznosi se zabrinjavajuća demografska slika. Navodi se da su depopulacija i starenje stanovništva dva bitna procesa koja obilježavaju demografsku sliku Hrvatske od 1990. do danas (2013. godine), ali može se zaključiti da je demografska slika problem i u 2020. godini. Tadašnje projekcije do 2050. godine ukazuju na demografsku tendenciju porasta starenja ukupnog stanovništva, ali i starenja stanovništva u radnoj dobi, kao i na znatno smanjenje broja djece učeničke dobi. Takve promjene u prirodnoj dinamici, migracijskoj bilanci i u dobnoj strukturi stanovništva ograničavajuće utječe na ukupan radni potencijal i produktivnost rada, odnosno na ukupan gospodarski razvoj Hrvatske. Te promjene stvaraju nužnost preispitivanja mreže svih odgojno-obrazovnih ustanova, od vrtića i osnovnih škola do ustanova obrazovanja odraslih s obzirom na to da su promjene u globaliziranom svijetu zahvaljujući i razvoju novih tehnologija brze i teško predvidive. *Strategija* mora omogućivati fleksibilnost i prilagodljivost sustava obrazovanja i istraživanja, ali jednako tako mora i sama biti podložna stalnom preispitivanju i periodičnim revizijama.

Nužno je osmisliti promjene na način da se iskoristi sve ono što je u sustavu obrazovanja i znanosti prepoznato kao dobro, a da se strateški potezi izvode tako da ne ugroze tu kvalitetnu osnovu i da se uložnim sredstvima i naporima postignu najbolji mogući rezultati.

Strategija ministra Jovanovića temeljila se na sljedećim načelima:

- donošenju odluka na temelju analize podataka,
- učinkovitosti sustava i poboljšanom financiranju,
- postupnosti i logičnom slijedu uvođenja promjena,
- sustavnom praćenju rezultata provedenih mjera.

Osnovno načelo na kojem se zasniva *Strategija* jest autonomija svih institucija u području obrazovanja i znanosti, kao i autonomija svih djelatnika.

Dakle, u novoj reformi naglasak se stavlja na učitelje.

Misija hrvatskog obrazovnog sustava jest osigurati kvalitetno obrazovanje dostupno svima pod jednakim uvjetima (kao i u prethodnim reformama), u skladu s mogućnostima svakoga korisnika sustava.

Strategija donosi četiri nova cilja:

- integrirati politike cjeloživotnog učenja i obrazovanja s ciljevima društvenog, gospodarskog, regionalnog i kulturnog razvoja te politikama zapošljavanja i socijalne skrbi,
- izgraditi i razvijati sustav za cjeloživotno osobno i profesionalno usmjeravanja uvažavajući specifičnost pojedinih dijelova sustava,
- razviti procese i sustav priznavanja neformalno i formalno stečenih znanja i vještina
- poticati primjenu informacijsko-komunikacijskih tehnologija u obrazovanju.

Obilježja sustava odgoja i obrazovanja koja se žele postići jesu:

- kultura kvalitete kao težnja trajnom razvoju i unaprjeđivanju vlastitoga rada i uspješnosti svih sudionika procesa odgoja i obrazovanja,
- jednake mogućnosti u skladu s kojima svako dijete i mlada osoba u sustavu odgoja i obrazovanja može ostvariti svoj puni individualni potencijal, bez obzira na spol, porijeklo, socijalni okoliš, spolnu i religijsku orijentaciju ili akademske sposobnosti,
- kreativnost i inovativnost kao preduvjeti razvoja kreativnog mišljenja i izražavanja na svim razinama, kao hrabro traganje za novim i originalnim idejama, objašnjenjima i rješenjima problema te poticanje inovativnosti svih sudionika u vrtiću, školi i svakodnevnom životu,
- autonomija i odgovornost kao omogućivanje svima (odgojno-obrazovnim ustanovama, učiteljima, djeci/učenicima) da ostvaruju najbolje rezultate na svoj način, uz otvorenost i spremnost na vanjsko vrednovanje vlastitog rada.

Strategija se usmjerava na sedam razvojnih područja:

1. Cjelovitu kurikularnu reformu koja uključuje sve razine i vrste odgoja i obrazovanja.
2. Promjenu strukture odgoja i obrazovanja.
3. Podizanje društvenog ugleda i kvalitete rada učitelja.
4. Unaprjeđivanje kvalitete rukovođenja odgojno-obrazovnim ustanovama.
5. Osiguranje cjelovitog sustava podrške djeci i učenicima.
6. Osiguranje optimalnih uvjeta rada svih odgojno-obrazovnih ustanova.
7. Sustavno osiguranje kvalitete odgoja i obrazovanja.

Jedan od glavnih ciljeva *Strategije* bio je uvesti obavezno osnovno devetogodišnje obrazovanje. U dokumentu navode da hrvatsko osnovnoškolsko obrazovanje opisuje neuravnotežena zastupljenost odgojno-obrazovnih područja, čime se ne omogućuje cjelovit razvoj učenikove osobnosti, tj. njegov kognitivni, emocionalni, socijalni, estetski, etički i tjelesno-motorički razvoj. Nadalje, smatra se da će strateško usmjerenje k razvoju temeljnih kompetencija i određenju odgojno-obrazovnih ishoda (ishoda učenja), uz predloženu promjenu strukture sustava odgoja i obrazovanja kojom se predviđa devetogodišnje opće obvezno obrazovanje, omogućit znatnija poboljšanja.

Jedna od promjena odnosila se i na gimnazijski program koji, kako se navodi, nije mijenjan od 1990. godine: u većini gimnazija još uvijek se primjenjuje tradicionalni predmetno-fragmentirani kurikulum s velikim brojem predmeta, fiksnom predmetnom strukturom i satnicom te nedostatnom izbornošću. Nastavni programi orijentirani su na sadržaj i njime prezasićeni, što uvelike otežava planiranje i izvođenje nastave orijentirane učeniku.

Osim prilagodbe gimnazijskog programa radi se i na prilagodbi strukovnih programa za koje se navodi da trenutno važeći programi ne odražavaju razvoj tehnologija i trendova u struci i nisu nužno odraz potreba tržišta rada i gospodarstva. Nadalje, ističe se da je važno naglasiti i prerano usmjeravanje učenika za odabir zanimanja što je posebno izraženo kod odabira uže profiliranih zanimanja kojima se stječe vrlo uzak skup znanja i vještina.²⁸

Iako je ova vlada najavljivala veliku, korjenitu promjenu svih aspekata obrazovanja, prema gore pročitano, razumljivo je da niti od ove vlade nije uvedeno obvezno devetogodišnje obrazovanje. Gimnazije i strukovne škole nisu se prilagodile. Učenici strukovnih škola i dalje, kako se navodi, prerano biraju zanimanja.

²⁸ prema:

<https://vlada.gov.hr/UserDocsImages//2016/Glavno%20tajni%C5%A1tvo/ENG/novosti/Arhiva//Strategija%20OZT-Radni%20materijal%20rujan%202013.pdf>

4.5. Prof. dr. sc. Vedran Mornar

Vedran Mornar obnašao je funkciju ministra u tadašnjem Ministarstvu znanosti, obrazovanja i sporta od 2014. do 2016. godine. Memorandum o suglasnosti između Ministarstva znanosti i IBM-a potpisao je 2015. godine. Ministar je istaknuo da je to značajan događaj za Hrvatsku jer će omogućiti hrvatskim studentima, kasnije poduzetnicima, da koriste IBM tehnologije s ciljem podizanja globalne konkurentnosti Hrvatske. Posebno je naglasio da mu je najdraži dio ove akademske IBM-ove inicijative to što će studenti dobiti alate kojima će se služiti tijekom studija i na kojima će moći otvoriti svoju *startup* tvrtku.²⁹

Nove boje dizajna, Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije reformna je ministra Mornara iz 2014. godine.

Misija i vizija obrazovanja ista je kao i u prethodnoj reformi. Autonomija je jedan od ključnih pojmova ove reforme. Naglašava se potreba za promjenom s obzirom na rast i razvoj tehnologije. Naglašava se i cjeloživotno učenje jer ishodi cjeloživotnog učenja trebaju ponajprije voditi ka ostvarivanju i razvoju osobnih potencijala i biti važnim elementom aktivnoga građanstva, a usto omogućiti bolju zapošljivost pojedinca, tj. povećanje njegove konkurentnosti na tržištu rada. U nastavku se navodi da hrvatski petnaestogodišnjaci u međunarodnim procjenama znanja (PISA) ostvaruju (ispod)prosječne rezultate u jezičnoj i matematičkoj pismenosti te prirodoslovlju, što ukazuje da se u osnovnim školama mora promijeniti pristup stjecanju znanja, poučavanju temeljnih vještina te osobito usmjerenosti primjeni.

Ciljevi *Strategije* ministra Mornara:

- izgraditi sustav za identificiranje, poticanje i razvoj sposobnosti i potencijala pojedinaca te ojačati službe za cjeloživotno osobno i profesionalno usmjeravanja,
- unaprijediti kvalitetu i uspostaviti sustav osiguranja kvalitete,
- razviti procese i sustav priznavanja neformalno i informalno stečenih znanja i vještina,
- unaprijediti sustav trajnoga profesionalnog razvoja i usavršavanja odgojno-obrazovnih djelatnika,
- proširiti i unaprijediti primjenu informacijske i komunikacijske tehnologije u učenju i obrazovanju.

²⁹ prema: <https://vlada.gov.hr/vijesti/memorandum-potpisan-izmedju-ministarstva-znanosti-i-ibm-a-omogucit-ce-podizanje-globalne-konkurentnosti-hrvatske/17347>

Navodi se da će cjelovita kurikularna reforma bit će usmjerena na:

- razvoju temeljnih kompetencija za cjeloživotno učenje,
- jasno definiranim odgojno-obrazovnim ishodima koji nisu isključivo kognitivne prirode (znanja), nego u skladu s određenjem temeljnih kompetencija za cjeloživotno učenje, uključuju i razvoj vještina, stavova kreativnosti, inovativnosti, kritičkog mišljenja, inicijativnosti, poduzetnosti, estetskog vrednovanja, itd;
- otvorenim didaktičko-metodičkim sustavima koji omogućuju odgojiteljima, učiteljima, nastavnicima i učenicima slobodu u izboru sadržaja, metoda i oblika rada,
- jasno određenim standardima/kriterijima razvijenosti i usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda, čime će se osigurati osnova za objektivniju i pouzdaniju procjenu različitim oblicima i vrstama unutarnjeg i vanjskog vrednovanja.

Ovaj kurikulum također navodi uvođenje devetog razreda u osnovne škole, mjere koje se odnose na gimnazijsko obrazovanje te mjere koje se odnose na strukovno obrazovanje.

Osim ciljeva koji se odnose na sadržaj obrazovanja donosi se i cilj kojim se želi postići bolje vrednovanje učenika. U tekstu se navodi da učenici gotovo uvijek dobivaju brojčanu ocjenu za svoje znanje.

Ocjenjivanje bi se trebalo izgraditi na sljedećim načelima:

- osnovna svrha svih oblika praćenja, vrednovanja, ocjenjivanja i izvještavanja jest unapređivanje učenja učenika,
- transparentnost i jasno određenje kriterija usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda definiranih kurikularnim dokumentima omogućit će objektivnije, valjano i pouzdano praćenje, vrednovanje i ocjenjivanje,
- korištenje postupaka koji ne stavljaju određene učenike ili skupine u privilegiran položaj,
- korištenje postupaka koji koriste svim učenicima bez obzira na njihove posebne potrebe i druge posebitosti,
- pomno planirani postupci koji su usklađeni s kurikulumima određenim odgojno-obrazovnim ishodima,
- jasno i pravovremeno komuniciranje s učenicima i roditeljima prije početka i tijekom školske godine o vrednovanju, ocjenjivanju i izvještavanju,
- česta vrednovanja, različita po svojoj prirodi i raspoređena tijekom cijele školske godine,
- opisne povratne informacije koje su jasne, specifične, pravodobne i učeniku usmjerene da bi mogle utjecati na njegovo učenje,
- razvoj vještina samoprocjene koja služi procjeni vlastita učenja, postavljanja ciljeva učenja, planiranju i organiziranju učenja,
- izbjegavanje vanjskih ispita visokog rizika, osim postojećih ispita Državne mature na kraju srednjoškolskog obrazovanja.³⁰

Ciljevi koje je postavio ministar Mornar zasigurno pomažu učenicima. Više raznovrsnijih provjera znanja može pomoći onim učenicima koji se ne snalaze u pismenom testu, ali snalaze se u usmenom testu i obrnuto. Učiteljima bi trebalo jasno definirati kriterije za ocjene, a oni bi trebali jasno obrazložiti učeniku zbog čega je dobio ocjenu koju je dobio.

Također, razvoj tehnologije, digitalnih sadržaja i alata prepoznato je kao važan čimbenik za napredovanje. Gledajući na to iz današnje perspektive može se sa sigurnošću zaključiti da je tehnologija velik dio obrazovanja u Hrvatskoj.

³⁰ prema:

<https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Obrazovanje/Strategija%20obrazovanja,%20znanosti%20i%20tehnologije.pdf>

4.6. Prof. dr. sc. Predrag Šustar

Predrag Šustar obnašao je funkciju ministra u tadašnjem Ministarstvu znanosti, obrazovanja i sporta 2016. godine.

U uvodu u *Okvirnu kurikularnu reformu* spominju se dotadašnje reforme.

Zaključak je da planiranje i izrada tih dokumenata obrazovne politike nije bila međusobno koordinirana što za posljedicu ima:

- nepostojanje zajedničkih odgojno-obrazovnih vrijednosti, načela i ciljeva različitih odgojno-obrazovnih razina i vrsta,
- neujednačenost u određenju pojmova vezanih uz kurikulum, kompetencije i posebice odgojno-obrazovne ishode (ishode učenja),
- nedostatak koordiniranja u metodološkom pristupu izradi kurikuluma i određivanju odgojno-obrazovnih ishoda (ishoda učenja),
- nepostojanje koherentnoga sustava praćenja, vrednovanja i (pro)ocjenjivanja razvijenosti i usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda (ishoda učenja).

Voditelj ekspertne grupe, Boris Jokić, bio je zadužen za novu reformu.

Cilj je nove, kurikularne reforme uspostavljanje usklađenoga i učinkovitog sustava odgoja i obrazovanja cjelovitim kurikularnim i strukturnim promjenama da bi se:

- djeci i mladim osobama osiguralo korisnije i smislenije obrazovanje, u skladu s njihovom razvojnom dobi i interesima te bliže svakodnevnomu životu,
- učiteljima, nastavnicima, stručnim suradnicima i ostalim djelatnicima odgojno-obrazovnih ustanova osiguralo osnaživanje uloge i jačanje profesionalnosti, veću autonomiju u radu, kreativniji rad, smanjenje administrativnih obveza, motivirane učenike i smanjivanje vanjskih pritisaka,
- roditeljima omogućila veća uključenost u obrazovanje djece i život vrtića i škole, dala jasno iskazana očekivanja, ponudilo objektivnije ocjenjivanje i vrednovanje, uputile smislene i češće povratne informacije o postignućima njihove djece,
- društvu osigurala osnova za aktivno, odgovorno i konstruktivno djelovanje djece i mladih osoba u različitim zajednicama,
- gospodarstvu omogućilo veću povezanost sa odgojno-obrazovnim sustavom i osnovu za konkurentnost.

Okvir nacionalnoga kurikuluma određuje generičke kompetencije kao kombinaciju znanja, vještina i stavova koji su preduvjet za uspješno učenje, rad i život te osnova razvoja održivih društvenih zajednica i konkurentnoga gospodarstva Republike Hrvatske.

Generičke su kompetencije podijeljene u tri veće cjeline koje se trebaju odražavati i poticati u svim dijelovima nacionalnoga kurikuluma:

- oblici mišljenja (rješavanje problema i donošenje odluka, kreativnost i inovativnost, kritičko mišljenje),
- oblici rada i korištenje alata (komunikacija, informatička i digitalna pismenost, korištenje tehnologije, suradnja),
- osobni i socijalni razvoj (upravljanje: sobom, obrazovnim i profesionalnim razvojem, povezivanje s drugima).

Okvir nacionalnog kurikuluma nije odustao od ideje da se uvede deveti razred osnovne škole, ali nije ju niti potvrdio. Odredio se rani i predškolski sustav odgoja i obrazovanja kao cjelovit odgojno-obrazovni ciklus i pet odgojno-obrazovnih ciklusa u osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju. Oni obuhvaćaju razdoblje od predškole do svih vrsta srednjoškolskoga obrazovanja kako za postojeću strukturu odgoja i obrazovanja (predškola + osmogodišnja osnovna škola + postojeće trajanje srednje škole (1+ 8 + 3/4)) tako i za onu predviđenu strukturnim promjenama iskazanim u *Strategiji obrazovanja, znanosti i tehnologije* (devetogodišnja osnovna škole i postojeće trajanje srednje škole (9 + 3/4)).

Odgojno-obrazovni ciklusi u postojećoj strukturi do visokoškolskoga odgoja i obrazovanja (8 razreda osnovne škole):

1. ciklus – predškola, 1. i 2. razred osnovne škole,
2. ciklus – 3. – 5. razred osnovne škole,
3. ciklus – 6. – 8. razred osnovne škole,
4. ciklus – trogodišnji srednjoškolski program (1. razred),
četverogodišnji srednjoškolski program (1. i 2. razred),
5. ciklus - trogodišnji srednjoškolski program (2. i 3. razred),
četverogodišnji srednjoškolski program (2. i 4. razred).

Na razini osnovnoškolskoga odgoja i obrazovanja u devetogodišnjoj osnovnoj školi određena su tri trogodišnja odgojno-obrazovna ciklusa (1. – 3. razred; 4. – 6. razred; 7. – 9. razred) te se zadržava postojeća struktura ciklusa na srednjoškolskoj razini.³¹

Okvirna kurikularna reforma pokušala je sve, do tada donesene reforme, spojiti u jednu, poboljšanu reformu obrazovanja. I dalje se razmatralo o uvođenju devetog razreda u osnovne škole radi lakše prilagodbe učenika, ali ta reforma nije zaživjela.

³¹ prema: <http://www.kurikulum.hr/wp-content/uploads/2016/02/ONK-18.2-POPODNE-2.pdf>

4.7. Prof. dr. sc. Pavo Barišić

Pavo Barišić obnašao je funkciju ministra u Ministarstvu znanosti i obrazovanja od 2016. do 2017. godine.

Ministar Barišić govori kako je obrazovanje u Hrvatskoj na jako dobrom putu. Međunarodno istraživanje PISA 2015. godine navodi da je Hrvatska po kvaliteti obrazovnih sredstava škole među najboljima, treća od 69 zemalja.

Jedna od problematičnih tema i dalje je smanjenje broja učenika u hrvatskim školama. Prema podacima iz 2015. godine, u Hrvatskoj imamo više škola nego što je to potrebno. Jedan od ciljeva ministra Barišića bio je povlačenje sredstava iz europskih fondova za izgradnju i adaptaciju škola iako se navodi da škola u Hrvatskoj ima previše. Nadalje, razmišljalo se o uvođenju nastave u jednoj smjeni za sve učenike, ali niti 2020. godine ti se planovi nisu ostvarili. Ministar Barišić naveo je da će cjelovita reforma sustava odgoja i obrazovanja u njegovom mandatu imati prioritet. Navodi da je važan rad na inoviranju kurikuluma, ali iskustva u nizu europskih zemalja pokazuju da su tu bitni i drugi preduvjeti.

Neki od ciljeva nove *Strategije* obrazovanja su:

- podizanje kvalitete rada i društvenoga ugleda učitelja i nastavnika,
- unaprjeđenje kvalitete upravljanja školama,
- razvoj potpore učenicima,
- osiguranje optimalnih uvjeta u školama,
- osiguranje kvalitete odgoja i obrazovanja.

Ministar obrazovanja nije donio konkretan plan za razvoj obrazovanja. Ekspertni se tim trudilo nadograđivati i poboljšavati ideje prošlih ministara.

Tehnologija i informatička pismenost područja su o kojima se često raspravljalo. Ministar navodi da je bez obzira na internet i druga pomagala, škola svijet u malome, kakvu školu imamo sada, takav ćemo svijet imati za nekoliko godina. Internet i druge tehnologije samo su pomagala. Škola ostaje jedna od središnjih ustanova u društvu, kao i u posljednja dva stoljeća u Europi, pa i kod nas.

Do danas je tehnologija sasvim sigurno napredovala i zaista je uključena u obrazovanje.

Ministar Barišić razmatrao je i ukidanje brojčanih ocjena u nižim razredima osnovne škole, ali od te ideje se odustalo. Navodi da ono za što bi se zalagao jest vraćanje zaključivanja ocjena na polugodištu.³²

³² prema: <https://vlada.gov.hr/vijesti/ministar-barisic-za-jutarnji-kurikularna-reforma-jedan-je-od-osam-ciljeva-strategije-znanosti-obrazovanja-i-tehnologije/20225>

4.8. Prof. dr. sc. Blaženka Divjak

Blaženka Divjak obnašala je funkciju ministrice u Ministarstvu znanosti i obrazovanja od 2017. do 2020. godine. Ministrica se istaknula u digitalnoj transformaciji škola. Pilot-projekt e-škola u kojoj je sudjelovao CARNET od planiranih 150 škola završio je na 1 300 škola. Planirano je da u pilot-projektu bude zastupljeno 60 posto škola, ali donijela se odluka da projekt uđe u sve škole.³³

Ministrica Divjak uvela je reformu *Škola za život*. O ovoj reformi dosta se raspravljalo među učiteljima, profesorima, ali i medijima. U situaciji kada se virus Covid-19 razvio u cijelom svijetu, pa tako i u Hrvatskoj, obrazovanje je napustilo učionice i prebacilo se na online nastavu i na nastavu koju su učenici gledali na televiziji. Brza organiziranost i spremnost za prilagodbu zasigurno je pozitivna stvar. Reformi ministrice Divjak spotiče se da je donešena brzo i nepromišljeno. Umjesto da se učitelji rasterete, dobili su više zadataka koje moraju obavljati.

Cilj reforme bio je mijenjati način rada i sadržaje koji su prema planu i programu bili na snazi 25 godina, a naglasak staviti na učenike odnosno na njihovo promišljanje, postavljanje pitanja, istraživanje te rad u grupama.

Škola za život, eksperimentalni je program koji želi regulirati i promijeniti smjer učenja. Učenje za ocjene trebalo bi dati prednost učenju za život i budućnost. Iako su oba pristupa pojedinačno promatrana problematična: prvi jer se uklapa u postojeću ideju da je glavni cilj obrazovanja prikupljanje odličnih ocjena koje su gotovo redovito rezultat memoriranja i reprodukcije gomile podataka, a potonji jer pretpostavlja da se sadržaji budućnosti mogu uspješno predviđati i planirati.

Učenicima danas, 2020. godine, i dalje je cilj dobiti što bolje ocjene kako bi se upisali u željenu srednju školu, a zatim i na fakultet.

³³ prema: <https://vlada.gov.hr/vijesti/divjak-sve-skole-u-hrvatskoj-ukljucene-su-u-pilot-projekt-e-skole/28160>

Ciljevi nove reforme:

- povećanje kompetencija učenika u rješavanju problema,
- povećanje zadovoljstva učenika u školi te motivacije njihovih učitelja i nastavnika.

Jedna od temeljnih namjera jest društvenim eksperimentom ispitati:

- nove kurikulume,
- različite oblike rada i metode poučavanja,
- različita nastavna sredstva.³⁴

Reformom se htjelo uvesti mnoge, inovativne stvari, osuvremeniti školstvo, staviti naglasak na učenje za cijeli život naspram učenja za što bolje ocjene.

Učitelji su reformom dobili mnogo novih odgovornosti i posla koje trebaju odrađivati nakon održane nastave, a program kojim su se učitelji često koristili naziva se Loomen. *Loomen je sustav za upravljanje učenjem, odnosno programski alat za izradu e-kolegija, održavanje nastave na daljinu i kombinirane nastave uživo i na daljinu.*³⁵

Učitelji su svoje nezadovoljstvo *Školom za život* iskazali na velikom prosvjedom u Zagrebu.

³⁴ prema: <https://mzo.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/Obrazovanje/NacionalniKurikulum/Evaluacija-Skola-za-zivot//Vrednovanje%20eksperimentalnoga%20programa%20Skola%20za%20%C5%BEivot%20u%20%C5%A1kolskoj%20godini%202018.%20-%202019.%20-%20objedinjeno%20izvjesce.pdf>

³⁵ <https://loomen.carnet.hr/mod/book/view.php?id=358024&chapterid=62769>

4.9. Prof. dr. Radovan Fuchs

Radovan Fuchs trenutno obnaša funkciju ministra u Ministarstvu znanosti i obrazovanja. U nezavidnoj i neizvjesnoj situaciji uzrokovanom virusom *Covid-19* preostaje vidjeti na koje će načine novi ministar utjecati na odgoj i obrazovanje.

Sindikata hrvatskih učitelja poslao je novoizabranom ministru otvoreno pismo koje sadrži 10 točaka u kojima predlažu rješenja za što sigurniji i kvalitetniji početak nastavne godine.

1. Problem nedostatka pomoćno-tehničkog osoblja svakim je danom sve veći. Općepoznata je činjenica da su mnoge škole još prije razdoblja COVID-a ukazivale na nedostatak osoblja prouzročen zabranom zapošljavanja. Problem je sada još ozbiljniji, a osobito zbog pojačane potrebe za čišćenjem te načina podjele obroka, što je sve navedeno u samim uputama HZJZ-a.

2. Analiza visokorizičnih zaposlenika odnosno zaštita istih. Postavlja se i pitanje opravdavanja izostanaka učenika i imaju li oni u tom slučaju mogućnost online nastave te tko će takvu nastavu provoditi pošto je nemoguće složiti takva zaduženja.

3. Problem s prijevozom učenika. Dakle, nema smisla da se učenici različitih razreda zajedno „gužvaju“ u istom prijevoznom sredstvu da bi se kasnije, u školi, strogo osiguravalo nemiješanje različitih skupina učenika, a nakon toga bi opet sjedali u isti autobus u kojem nerijetko bude i više učenika nego što je to dozvoljeno. Potreba za dodatnim prijevozom djece je ogromna, a prijevoznici, s druge strane, imaju drastičan pad prometa.

4. Ne zna se kako će se održavati nastava Informatike, dodatna i dopunska nastava te izvannastavne aktivnosti. S obzirom da je još 2018. godine na snagu stupila Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Informatike za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj i u kojoj stoji da će se za učenike I., II., III. i IV. razreda osnovne škole primjenjivati od školske godine 2020./2021., kasni se s odobrenjima za zapošljavanje dodatnog kadra informatičke struke. Dodatnu pomutnju izazvala su odobrenja izdana pojedinim školama u kojima stoji da učitelj Informatike predaje heterogenim skupinama do 28 učenika prvog do četvrtog razreda. Također, nužno je dati jasnu uputu o organizaciji dopunske i dodatne nastave te izvannastavnih aktivnosti. Svi su ti satovi oni koji su potrebni učenicima kao dopunska pomoć ili kao oni koji utječu na razvoj njihovih potencijala i kreativnosti, bilo u školama ili online.

5. Hoće li se odobriti sredstava za novo zapošljavanje, ili će postojanje produženog boravka doći u pitanje? Naime, osnivači moraju znati kolika je potreba za novim zapošljavanjima s obzirom na upute po kojima miješanja djece iz različitih skupina ne smije biti, ali i s obzirom na povećanu potrebu roditelja za takvim zbrinjavanjem njihove djece. Nije poznato u kojem

će smjeru ići organizacija boravka.

6. Svakom učitelj treba omogućiti besplatan Internet ili nadoknaditi trošak korištenja istog te osigurati sredstva rada za nastavu na daljinu – laptope, kamere. Potrebno je omogućiti korištenje aplikacija i alata koji su se pokazali dobrima u nastavi na daljinu, a čije korištenje je trenutno onemogućeno na tabletima i laptopima Škole za život. Također, mnogi predlažu i otvaranje digitalne baze koja bi bila na korištenje svima u sustavu kao podrška redovnoj nastavi ili u slučaju nastave na daljinu.

7. Učitelje zanima kako će izgledati nastava ukoliko se škola odluči za opciju kombinacije nastave u školi i online nastave. Kako nije moguće da se nastava s učenicima u razredu snima te da ju istovremeno prate učenici kod kuće, mnoga pitanja ostala su neriješena. Zaduženja učitelja i struktura njihova radnog vremena su ostala velik problem, a zaposlenici koji rade na više škola su u posebno zahtjevnoj situaciji. I još nešto što se odnosi na sve učitelje i stručne suradnike, a koji su upravo u razdoblju obnove zvanja. Što će biti s njima s obzirom na stroge upute o ne/ulasku u školske ustanove? Učitelji predlažu hitno pronalaženje rješenja u suradnji s Agencijom za odgoj i obrazovanje.

8. Na Radnoj skupini bilo je mnogo riječi o umjetničkim školama i posebnim ustanovama, no iz uputa su one izostale pa je potrebno što prije odgovoriti na mnoge upite oko načina izvođenja nastave zbog mnogih specifičnosti u kojima takve ustanove rade.

9. Mnogi na terenu traže odgovor na pitanje hoće li se za zaposlenike škola osigurati testiranje na COVID i, ukoliko hoće, koliko učestalo (primjerice, na početku i na kraju svakog polugodišta)? Hoće li se za zaposlenike osigurati zaštitna oprema? Prepustiti i to osnivačima te tako doprinijeti neujednačenosti nije najbolje rješenje. Što je s učiteljima koji rade u više škola, a isti završe u samoizolaciji? Koliko su učinkoviti viziri i bi li bilo svrsishodnije da učitelji nose vizire umjesto maski jer se na taj način može bolje vidjeti mimika lica i govoriti razgovjetnije dok se radi s učenicima?

10. Na kraju, vezano uz predmetne kurikulume i djelomično nezadovoljstvo njihovim sadržajem te ishodima učenja. Podsjećamo na prigovore struke da se ishodi nisu prilagodili trenutnim potrebama učenika i društva u cjelini. U aktualnoj situaciji bilo bi nužno napraviti analizu te reducirati sadržaje i ishode, svesti ih na one temeljne za ostvarivanje vertikalne i horizontalne prohodnosti. Pogotovo je to potrebno u slučaju ponovnog povratka na nastavu na daljinu. Dakle, u interesu naših učenika je da kurikulumi i ishodi učenja budu svrhoviti i ostvarivi!³⁶

³⁶ prema: <http://www.shu.hr/vijesti/otvoreno-pismo-ministru-fuchsu-2782020/>

5. Istraživanje

5.1. Metoda

Cilj istraživanja u ovome radu bio je utvrditi je li, prema mišljenju profesora, školstvo u Hrvatskoj ostvarilo napredak. U istraživanju sudjelovalo je 117 učitelja/nastavnika/profesora. Istraživanje je provedeno online anketom tijekom kolovoza 2020. godine. U anketi su sudjelovali ispitanici (učitelji/nastavnici/profesori) različite životne dobi. Također, ispitanici predaju razne predmetne (od učitelja razredne nastave do profesora na sveučilištima), a razlikuju se i po godinama rada u školstvu. U nastavku slijede pitanja koja sadrže demografske podatke o sudionicima, a zatim i ostala pitanja.

1. pitanje

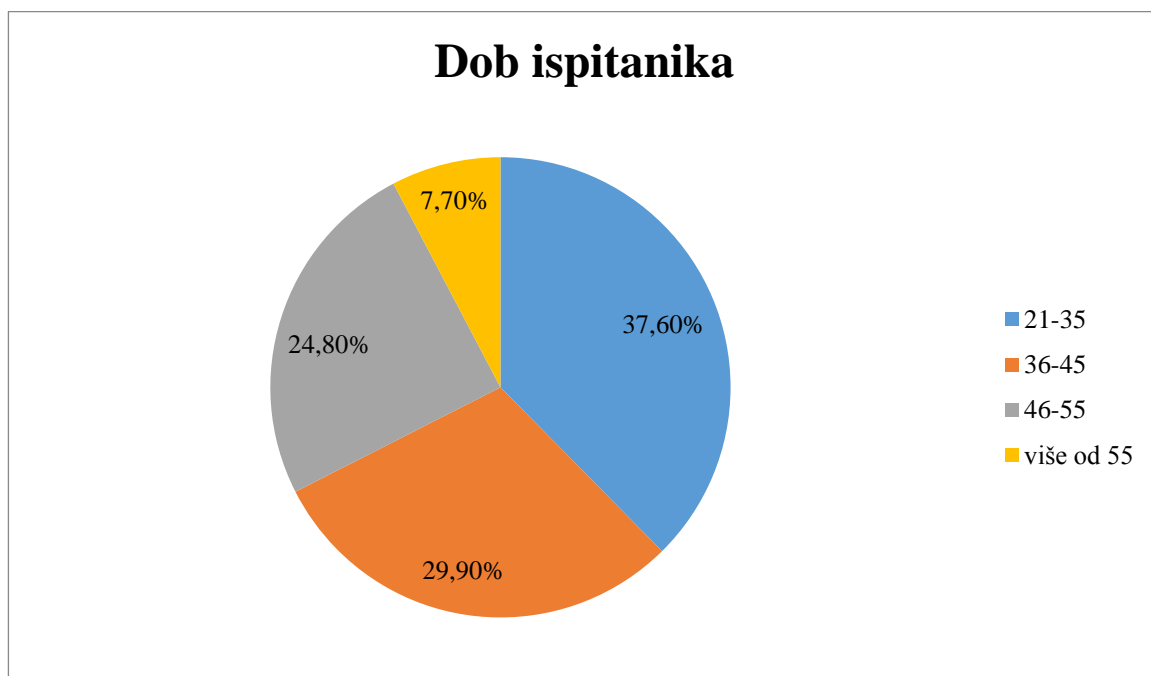
Koliko imate godina?

21-35

36-45

46-55

više od 55

Graf 1. prikaz dobi ispitanika

U brojkama:

dob između 21-35 godina – 44 ispitanika,

dob između 35-45 godina – 35 ispitanika,

dob između 46-55 godina – 29 ispitanika,

dob više od 55 godina – 9 ispitanika.

Graf pruža uvid u dob ispitanika. U ispitivanju su sudjelovale različite dobne skupine, od kojih najviše učitelji između 21 i 35 godina. Različite dobne skupine dobar su temelj za ovo istraživanje jer daju uvid u različita stajališta profesora.

2. pitanje

Koliko godina radite kao učitelj/nastavnik/profesor?

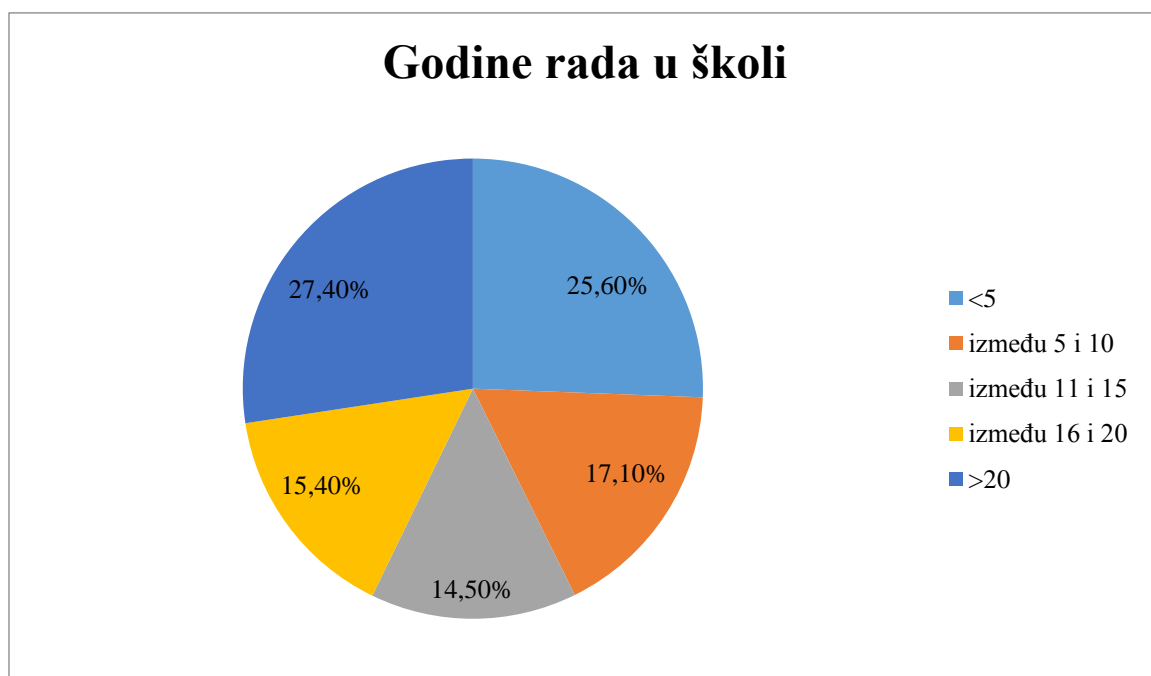
<5

5-10

11-15

16-20

>20

Graf 2. godine rada u školi

U brojkama:

rad u školi manje od 5 godina – 30 ispitanika,
rad u školi između 5 i 10 godina – 20 ispitanika,
rad u školi između 11 i 15 godina – 17 ispitanika,
rad u školi između 16 i 20 godina – 18 ispitanika,
rad u školi više od 20 godina – 32 ispitanika.

Ključne podatke dat će ispitanici koji rade u školi između 16 i 20 godina ili više od 20 godina, a to je gotovo polovica ispitanika, točnije njih 50. Ostali ispitanici imaju svoje viđenje o napretku kroz godine rada u školi koje su do sada ostvarili.

3. pitanje

Koji predmet/predmete predajete? (npr. Matematika)

Hrvatski jezik – 20 ispitanika,
Razredna nastava – 18 ispitanika,
Engleski jezik – 11 ispitanika,
Matematika – 8 ispitanika,
Biologija – 3 ispitanika,
Vjeronauk – 3 ispitanika,
Engleski i Njemački jezik – 3 ispitanika,
Strani jezik – 3 ispitanika,
Poduzetništvo – 3 ispitanika,
Fizika – 2 ispitanika,
Sirovine prehrambene industrije; Kemija i tehnologija mesa i ribe – 2 ispitanika,
Ekonomska grupa predmeta – 2 ispitanika,
Povijest – 2 ispitanika,
Njemački jezik – 2 ispitanika,
Matematika i Fizika – 2 ispitanika,
Higijena i tehnologija hrane; Veterinarsko javno zdravstvo; Kontrola kakvoće i
higijenska ispravnost hrane – 1 ispitanik,
Kolegij na sveučilišnom diplomskom studiju – 1 ispitanik,
Kontrola kvalitete hrane – 1 ispitanik,
Pravno okruženje poslovanja; Uvod u obiteljsko pravo; Ustavni ustroj RH;
Drugi pravni predmeti – 1 ispitanik,

Kemija – 1 ispitanik,
Engleski i Talijanski jezik – 1 ispitanik,
Uzgoj peradi – 1 ispitanik,
Geografija i Povijest – 1 ispitanik,
Sociologija; Politika i gospodarstvo; Etika – 1 ispitanik,
Slastičarstvo – 1 ispitanik,
Informatika i Tehnička kultura – 1 ispitanik,
Genetika; Uzgoj i selekcija konja; Uzgoj i selekcija goveda – 1 ispitanik,
Informatika – 1 ispitanik,
Likovna kultura – 1 ispitanik,
Upravljanje procesa računalom – 1 ispitanik,
Stručni predmeti vezani za veterinarsku struku – 1 ispitanik,
Tehnička kultura – 1 ispitanik,
Hranidba – 1 ispitanik,
Osnove Zootehnike; Biometrika – 1 ispitanik,
Agronomska stočarska grupa predmeta – 1 ispitanik,
Latinski i Grčki jezik – 1 ispitanik,
Računovodstvo – 1 ispitanik,
Stručni suradnik; pedagog – 1 ispitanik,
Statistika – 1 ispitanik,
Stručni stočarski predmeti – 1 ispitanik,
Glazbena umjetnost – 1 ispitanik,
Tržište; Ekonomika; Računovodstvo – 1 ispitanik,
Geografija – 1 ispitanik,
Osnove bilinogojstva – 1 ispitanik
Ruralna sociologija; Poslovna etika; Bioetika – 1 ispitanik
Bankarstvo; Društveno odgovorno poslovanje – 1 ispitanik
Biometrika – 1 ispitanik
Pravno okruženje poslovanja; Globalno poslovno okruženje – 1 ispitanik.

Prethodno su navedeni svi predmeti, redom, od najvećega broja prema najmanjemu. Sudionici su učitelji razredne nastave, profesori u osnovnoj i u srednjoj školi, profesori tehničkih predmeta, a u istraživanju je sudjelovalo i nekoliko profesora koji predaju razne kolegije na fakultetima. Cilj je bio prikupiti što veći broj ispitanika koji rade na različitim područjima u obrazovanju. U istraživanju je sudjelovao i jedan stručni suradnik; pedagog.

5.2. Rezultati i rasprava

U nastavku slijede ostala pitanja i odgovori.

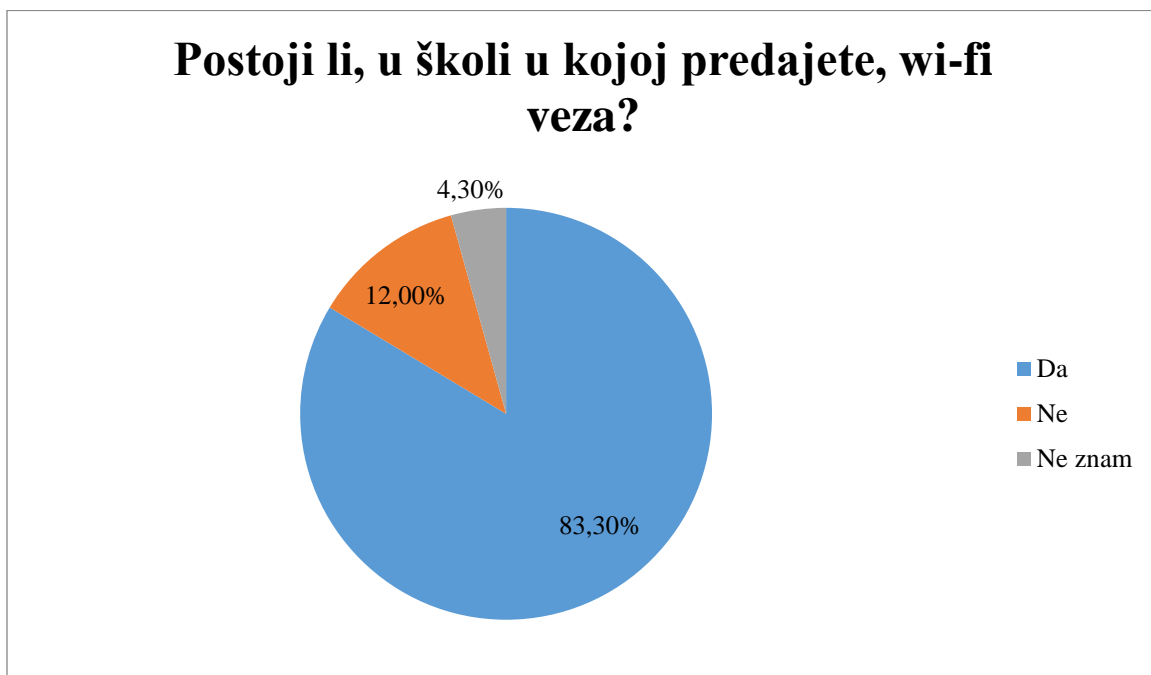
4. pitanje

Postoji li, u školi u kojoj predajete, wi-fi veza?

Da

Ne

Ne znam

Graf 3. pregled škola koje imaju pristup wi-fi vezi

U brojkama:

da – 98 ispitanika,

ne – 14 ispitanika,

ne znam – 5 ispitanika.

Ovim pitanjem dolazi se do saznanja da gotovo većina škola u kojima ispitanici rade nudi pristup wi-fi mreži. Usporedi li se ovaj rezultat s podatkom iz 2016. godine u kojemu je samo 50 škola u Hrvatskoj dobilo besplatan wi-fi pristup primjećuje se značajan tehnološki napredak u školstvu.

Projektom Microsofta Hrvatska, Hrvatske akademske i istraživačke mreže – CARNET i Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta 50 je osnovnih i srednjih škola povezano WiFi mrežom. 30 osnovnih i 20 srednjih škola širom Hrvatske s više od 26 000 učenika dobili su mogućnost korištenja WiFi mreže u učionicama zahvaljujući uspješnoj implementaciji projekta.³⁷

5. pitanje

U svakoj učionici se nalazi... (moguće više odgovora)

Ploča

Pametna ploča

Računalo/laptop

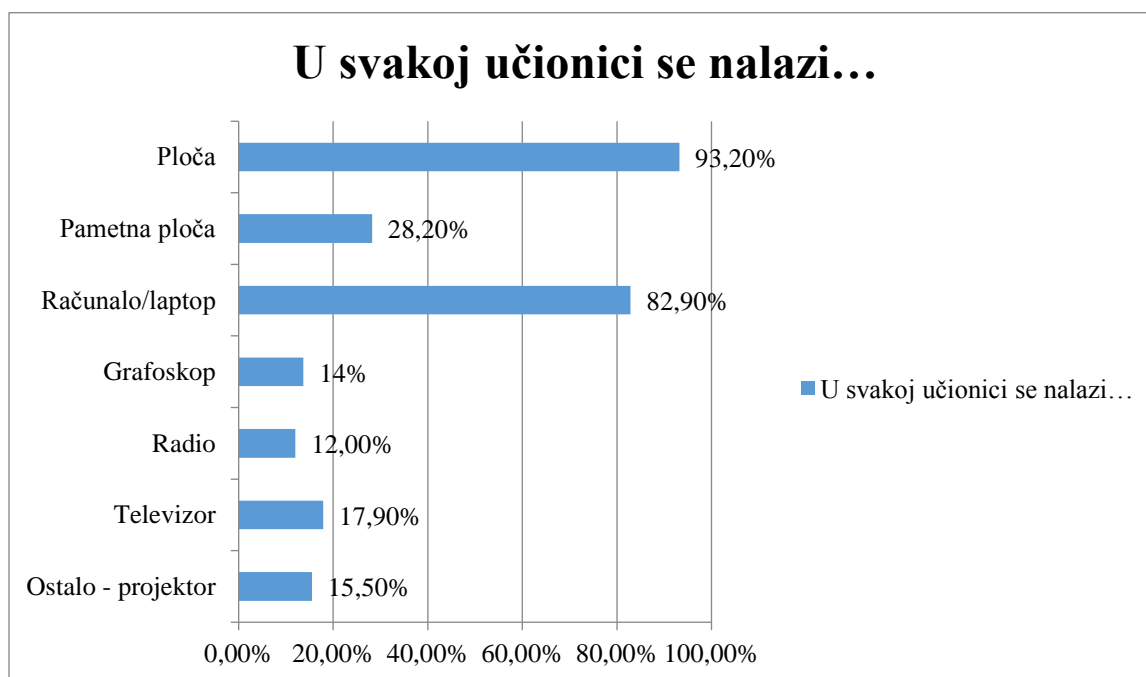
Grafoskop

Radio

Televizor

Ostalo

Ispitanici su pod ostalo mogli dodati nešto što nije gore navedeno; dodavali su *projektor*.

Graf 4. opremljenost učionica

³⁷ <https://www.carnet.hr/projekt/ms-wi-fi-u-skolama/>

U brojkama:

ploča – 108 ispitanika,

pametna ploča – 33 ispitanika,

računalo/laptop – 97 ispitanika,

grafoskop – 16 ispitanika,

radio – 14 ispitanika,

televizor – 21 ispitanik,

ostalo - projektor – 18 ispitanika.

Pod ostalo ispitanici su navodili projektor što se može iščitati iz tablice. S jedne strane, činjenica je da hrvatsko školstvo tehnološki napreduje, a s druge strane vidi se podatak da svaka učionica nema ploču. Također, veliki broj učionica posjeduje i računalo.

Evaluacija opreme i korištenja opreme u osnovnim i srednjim školama u Hrvatskoj iz 2019. godine navodi sljedeće:

Analiza opremljenosti učionica za digitalnu nastavu provedena na svim osnovnim i srednjim školama u Republici Hrvatskoj provedena je na podacima koji su dobiveni iz svih škola u RH i odnose se na opremu u svim učionicama kojih u Hrvatskoj ima 22079. Gotovo 70% svih učionica u školama opremljeno je projektorom, a 15% svih učionica opremljeno je pametnim pločama ili interaktivnim ekranima.³⁸

Provedeno istraživanje u svrhu ovoga rada ukazuje da je gotovo 16% učionica opremljeno projektorom što je veliko odstupanje od navedenih 70%, ali ono može ovisiti i o broju ispitanika.

Nadalje, navodi se da je 15% svih učionica opremljeno pametnim pločama, a u istraživanju provedenom u svrhu ovoga rada utvrđeno je da je nešto više od 28% učionica opremljeno pametnim pločama.

³⁸ <https://skolazazivot.hr/evaluacija-opreme-i-koristenja-opreme-u-osnovnim-i-srednjim-skolama-u-hrvatskoj/>

6. pitanje

U nastavi većinom koristim... (moguće više odgovora)

Ploču

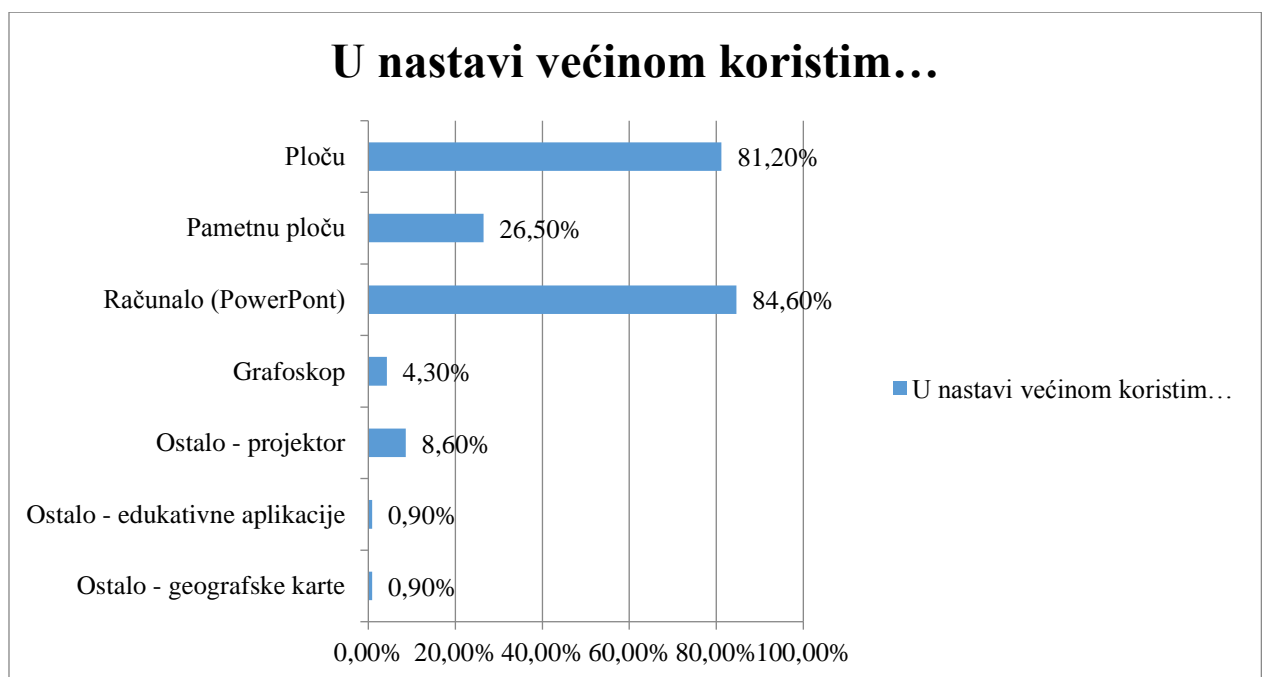
Pametnu ploču

Računalo (PowerPoint)

Grafoskop

Ostalo

Ispitanici su pod ostalo mogli dodati nešto što nije gore navedeno; dodavali su *projektor*, *geografske karte* te *razne edukativne aplikacije*.

Graf 6. prikaz pomagala korištenih u nastavi

U brojkama:

ploča – 95 ispitanika,

pametna ploča – 31 ispitanik,

računalo (PowerPoint) – 99 ispitanika,

grafoskop – 5 ispitanika,

ostalo – projektor – 9 ispitanika,

ostalo – edukativne aplikacije – 1 ispitanik,

ostalo – geografske karte – 1 ispitanik.

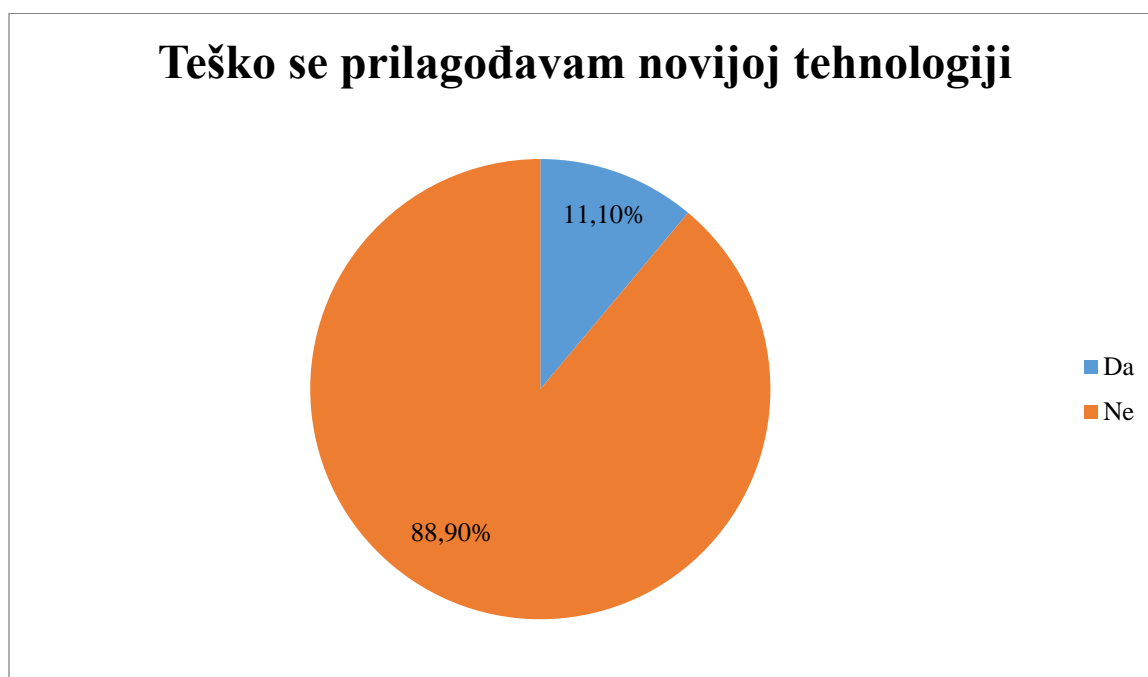
Iz ovoga grafa može se iščitati da profesori manje koriste ploču (iako i dalje u znatnom broju), a sve više se prilagođavaju modernoj tehnologiji odnosno računalu te PowerPoint prezentacijama, a to potvrđuje i gore navedeno istraživanje objavljeno 2019. godine koje govori da se 62% učenika slaže s tvrdnjom da na nastavi gledaju i slušaju multimedijske elemente³⁹.

7. pitanje

Teško se prilagođavam novijoj tehnologiji.

Da

Ne

Graf 7. prilagođavanje modernoj tehnologiji

U brojkama:

da – 13 ispitanika,

ne – 104 ispitanika.

Pri ispitivanju dobi ispitanika zaključilo se da je većina ispitanika između 21 i 35 godina, zatim između 36 i 45 godina itd. Ispitanika starijih od 55 godina bilo je skoro 8%, a njih je bilo i najmanje. Može se zaključiti da se ispitanici dobro snalaze s modernom tehnologijom.

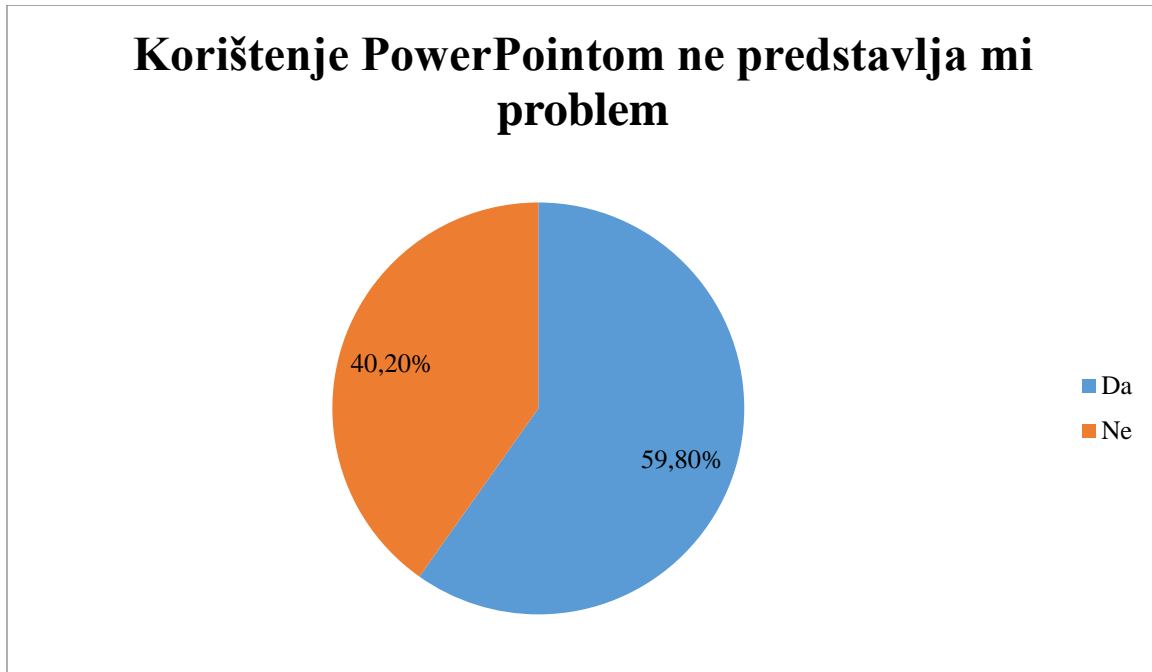
³⁹ <https://skolazazivot.hr/evaluacija-opreme-i-koristenja-opreme-u-osnovnim-i-srednjim-skolama-u-hrvatskoj/>

8. pitanje

Korištenje PowerPointom ne predstavlja mi problem.

Da

Ne

Graf 8. korištenje PowerPoint-a

U brojkama:

da – 70 ispitanika,

ne – 47 ispitanika.

Iako korištenje moderne tehnologije ne predstavlja problem većini ispitanika, ovim pitanjem saznaje se da korištenje PowerPoint-a nekim ispitanicima ipak predstavlja problem. Ispitanici koji imaju problema s modernom tehnologijom i/ili izradom PowerPoint prezentacija trebali bi, u školi, imati na raspolaganju osobu poput informatičara koji im može pomoći pri izradi prezentacije ako su profesori zainteresirani za takvu vrstu obrade novoga gradiva i/ili ponavljanja.

9. pitanje

Računalo koristim u privatne svrhe kako bih... (moguće više odgovora)

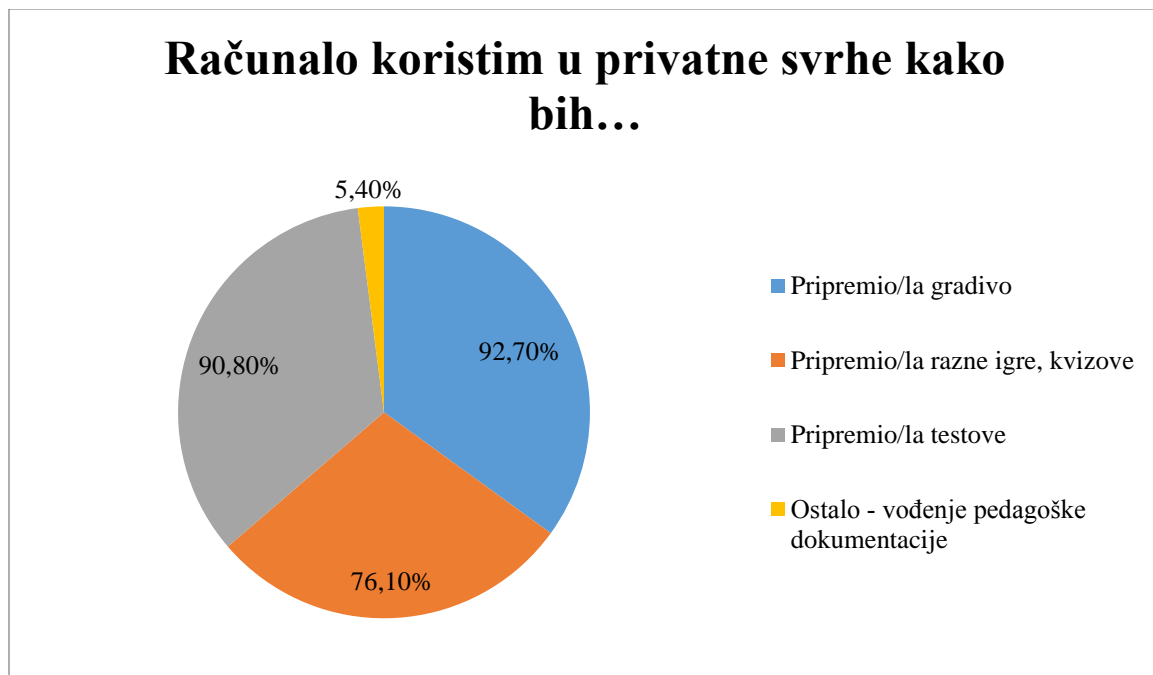
Pripremio/la gradivo

Pripremio/la razne igre, kvizove

Pripremio/la testove

Ostalo

Ispitanici su pod ostalo mogli dodati nešto što nije gore navedeno; dodavali su *vođenje pedagoške dokumentacije*.

Graf 9. korištenje računala u privatne svrhe

U brojkama:

pripremanje gradiva – 108 ispitanika,

pripremanje raznih igara, kvizova – 86 ispitanika,

pripremanje testova – 106 ispitanika,

ostalo – vođenje pedagoške dokumentacije – 6 ispitanika.

Sve više profesora u poučavanje uvodi edukativne igre i kvizove pomoću kojih učenici lakše svladavaju gradivo i/ili ponavljaju za ispite.

10. pitanje

Učenicima dajem zadatke/seminare koje moraju izraditi u PowerPoint prezentaciji.

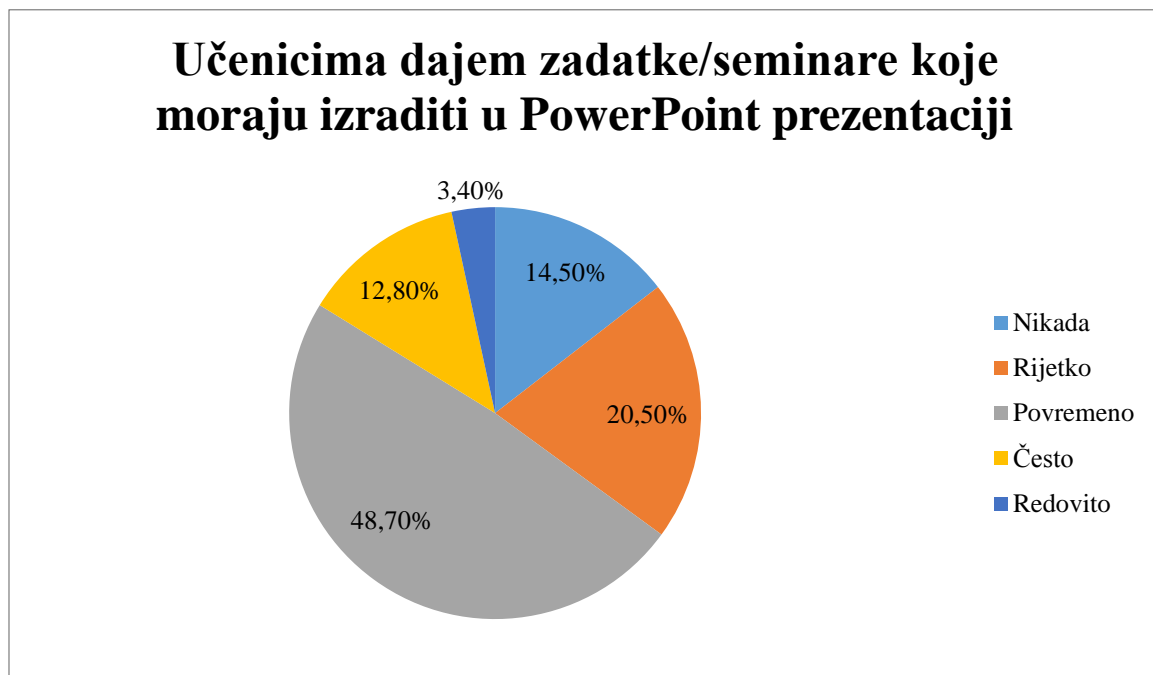
Nikada

Rijetko

Povremeno

Često

Redovito

Graf 9. izrada PowerPoint prezentacija

U brojkama:

nikada – 17 ispitanika,

rijetko – 24 ispitanika,

povremeno – 57 ispitanika,

često – 15 ispitanika,

redovito – 4 ispitanika.

Učitelji sve više uključuju učenike u rad/predavanje dajući im zadatke koji sami moraju napraviti te izlagati. Izrada PowerPoint prezentacija zamijenila je izradu plakata. Plakati su sve manje prisutni u današnjem školstvu.

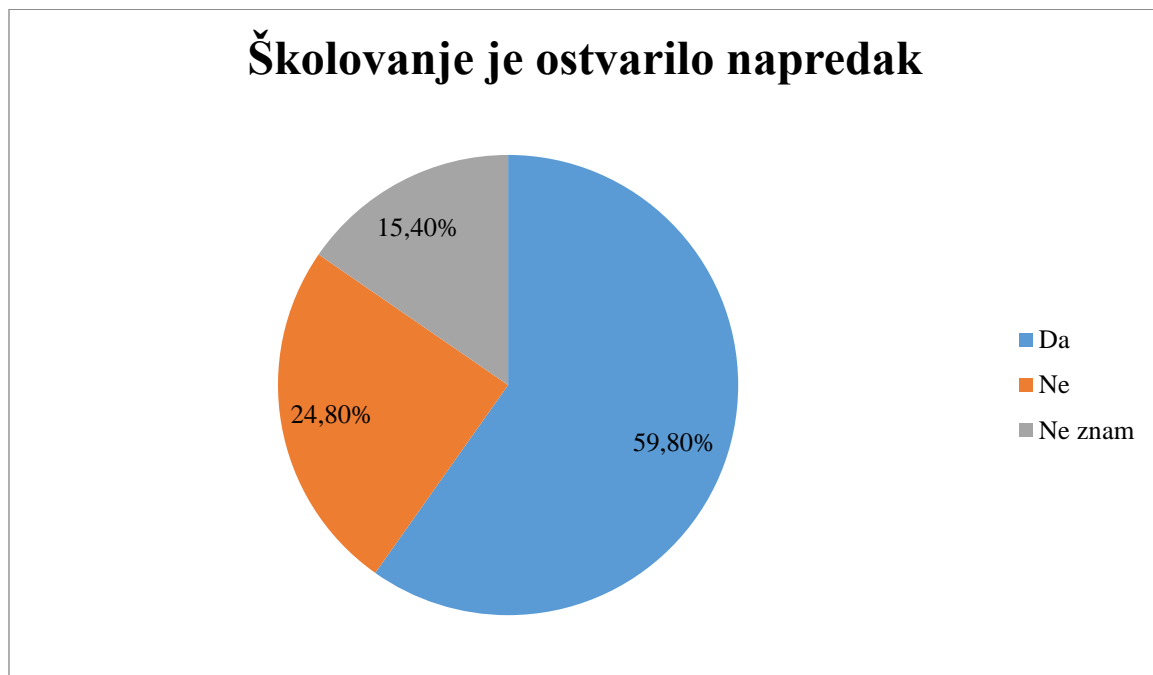
11. pitanje

Smatrate li da je školovanje u Hrvatskoj postiglo napredak kroz 20 godina?

Da

Ne

Ne znam

Graf 11. napredak školovanja u Hrvatskoj

U brojkama:

da – 70 ispitanika,

ne – 29 ispitanika,

ne znam – 18 ispitanika.

Više od polovice ispitanika, točnije 70 njih, smatra da je školovanje u Hrvatskoj ostvarilo napredak. 29 ispitanika smatra da školovanje nije ostvarilo napredak, a 18 ispitanika ne zna.

Ispitanici su se mogli izjasniti u sljedećem pitanju zašto smatraju da je/nije školovanje ostvarilo napredak odnosno zašto ne znaju.

12. pitanje

Možete li obrazložiti vaš odgovor na prethodno pitanje.

Ovo pitanje nije bilo obavezno za odgovoriti u anketi, a na njega je odgovorilo 92 ispitanika.

U nastavku se nalaze argumentirani odgovori na 11. pitanje.

Ispitanici koji smatraju da je školovanje ostvarilo napredak i koji su na prethodno pitanje odgovorili DA:

Uvedena je državna matura i mijenjaju se načini poučavanja u kojima je naglasak na aktivnosti učenika.

Razvoj tehnologije omogućuje brži i lakši pristup informacijama.

Tehnologija ide naprijed i sukladno tome i predavanje odnosno obrazovanje učenika.

Učenici češće izrađuju digitalne postere, infografike, stripove... razvoj vještina 21. stoljeća.

Novi alati, aplikacije, računala, mobiteli su stalno dostupni.

Sve se više uvode digitalni sadržaji.

Postignut je napredak postepenim uvođenjem moderne tehnologije u nastavni proces.

Primjena suvremene tehnologije.

Nova tehnologija donosi novi način predavanja.

Nove tehnologije donijele su niz prednosti niza učenike i za nastavnike! Bolje povezivanje prakse i teorije, veća uključenost učenika u rješavanju trenutnih problema! Bolji međuljudski odnosi na relaciji učenik – profesor!!

Primjena novih tehnoloških dostignuća pri održavanju nastave, veća dostupnost informacija i veće uključivanje učenika u nastavu

Metodika nastave Engleskog jezika se dosta promijenila i osuvremenila.

Metode rada učitelja su se modernizirale, puno je rada u skupinama, eksperimentalnog rada, rada na projektima.

Polako se mičemo sa zastarjelog i neučinkovitog predavačkog sustava.

Učitelji se samoinicijativno usavršavaju i razmjenjuju ideje i implementiraju u nastavu.

Nastavni materijali su napredniji, suvremeniji, didaktički bolje „oblikovani“, nastavna pomagala su osuvremenjena i dr.

Ispitanici koji smatraju da školovanje nije ostvarilo napredak i koji su na prethodno pitanje odgovorili NE:

Materijalni uvjeti su na skoro jednakoj razini kao i prije, a nastavno gradivo neprilagođeno takvim uvjetima.

Napredak nije samo tehnologija, već i način poučavanja, kurikulum.

Tehnološki postoji napredak, ali nastavni sadržaji nisu unaprijeđeni.

Djeca i dalje ne uče o tehnologiji koliko bi trebali.

Opseg gradiva se ne smanjuje, reforma je uvedena naprečac i loše.

Tehnički je napredovalo, u kvaliteti nazadovalo.

Učenici imaju sve manje znanja, kriteriji su znatno niži u odnosu na period prije 20 godina.

Sve promjene su kozmetičke, pristup poučavanju se ne mijenja.

Od učenika se traži da sve manje uče pa posljedično i sve manje znaju.

Učenicima nije bitno učenje

Ne smatram da je školovanje postiglo napredak jer sve dalje je sve manji fokus stavljen na stvarno znanje i vještine, unatoč tome što se drugačije prezentira u javnosti.

Jedini napredak je prelazak s grafoskopa na računalo. Ostalo je sve isto kao i prije 20 godina.

Mijenja se tehnologija, ali nema kvalitetnih i smislenih promjena u samom sustavu obrazovanja, promjene se svode tek na eksperimentiranje nedorađenim idejama (poput Škole za život).

Napredovala je samo tehnologija.

Gradiva ima manje, ocjene nisu realne i na kraju dobivamo neznalice.

Više tehnologije u nastavi ne bi škodilo.

Ispitanici koji nisu sigurni je li školovanje ostvarilo napredak i koji su na prethodno pitanje odgovorili NE ZNAM:

Tehnološki napredak u nastavi da, ali to nije u korelaciji sa kvalitetom znanja koju studenti stječu.

Ako nas usporedim s drugim zemljama, nismo napredovali.

Ne vidim neke velike promjene

Ne vidim nikakav napredak u školovanju

U nekim školama više, u nekim manje.

Ne znam jer sam tek nedavno počela raditi kao profesorica (ponavljajući odgovori).

13. pitanje

Za kraj, možete li navesti koje su, po Vašem mišljenju, ključne promjene koje se moraju ostvariti kako bi školovanje postiglo napredak.

U nastavku slijede odgovori na posljednje pitanje u istraživanju.

Bolja organizacija.

Na visokim učilištima bi se trebalo više orijentirati prema vještinama i konkretnim znanjima.

Mala matura na kraju osmog razreda i rasterećenje i smanjenje nastavnih sadržaja.

Programska povezanost.

Izbaciti određene dijelove gradiva koji su zastarjeli odnosno postali su ne potrebni.

Manje teorije, više prakse.

Reforma inicijalnog i daljnjeg obrazovanja učitelja, reforma školstva s naglaskom na ključnim kompetencijama i cjeloživotnom učenju, poboljšanje materijalnog i društvenog statusa profesije, dugoročno planiranje reformi i kadra.

Neovisnost obrazovnog sustava o politici. Amen.

Prestanak ispitivanja i analiziranja odluka koje učitelji donesu. Pri tom mislim na pedagošku službu, ravnatelja pa na kraju i inspekcije. I treba zabraniti anonimne prijave.

Više praktičnog rada i vještina, razdvojiti struku od znanosti.

Smanjenje obima gradova, bolja opremljenost svih, smanjenje pritiska na nastavnike.

Poštovanje nastavnika, cijeniti i platiti njihov rad.

Davanje prednosti tehnologiji.

Promjena mentaliteta učenika i roditelja. Pod tim mislim na učenje zbog znanja, a ne ocjena.

Također i na varanje na testovima koje bi samo po sebi trebalo postati neprihvatljivo ponašanje.

Informatička oprema za sve, službena računala, ispravna oprema u svakoj učionici.

Potrebno je puno promjena, kao npr. nastavna sredstva u školama, nastava usmjerena prema zanimacijom djeteta, itd.

Mijenjanje mentalnog sklopa učenika i njihovih roditelja da uče za znanje, a da im nije cilj izvući se od rada i dobiti ocjenu.

Unaprijediti upotrebu moderne tehnologije u nastavnom procesu, omogućiti svim nastavnicima i učenicima slobodan pristup školskom internetu i računalima te posvetiti više pažnje medijskom opismenjavanju osoblja u školama.

Drugačiji pristup praktičnoj nastavi.

Smanjiti gradivo.

Projektan način rada i više praktičnog znanja.

Smanjiti obujam školskog sadržaja te uvesti više praktičnog rada.

Trebalo bi se više pitati one koji rade s djecom kako bi se mogle donijeti adekvatne promjene.

Na fakultetu uvesti prijemne ispite, jedna od promjena.

Treba još rasteretiti gradivo od suvišnih činjenica.

Bolja opremljenost škola, jednaki uvjeti rada za sve učenike, manji pritisak na učitelje i veće povjerenje u rad i stručnost učitelja.

Uvođenje male mature.

Poštivanje učitelja, veći prinos, ulaganje u obrazovanje.

Promijeniti pristup odgoju i obrazovanju u smislu razvijanja kritičkog mišljenja od rane dobi.

Radim u strukovnoj školi pa je izmjena kurikula za predmete nužnost kako bi učenici bili kompetentniji, više posjeta firmama, više praktičnih vještina ali i iskustava iz svijeta.

Npr., dobili smo nove kurikulume iz sociologije i nikakve upute, edukacije, nemamo čak ni svoju učionicu na Loomenu pa kako bismo onda mogli govoriti o ičemu više.

Jasna pravila i kriteriji jednaki za sve.

Edukacije nastavnika, promjene u vrednovanju, autonomiju nastavnika.

Moraju se prestati nestručnjaci petljati u struku.

Vratiti u osnovne škole mogućnost "izbacivanja" iz nastavnog sata nediscipliniranog učenika koji remeti rad učitelja i ostalih učenika.

Reforma školstva od fakulteta do vrtića. Bitna je bolja edukacija nastavnika i priprema za rad. Potrebni su bolji uvjeti rada u školama, poticati kreativnost.

Treba omogućiti svim učenicima pristup besplatnom internetu i potrebnoj tehnologiji.

Revidiranje programa nastavnih predmeta i prilagođavanje suvremenom životu i poučavanju.

Treba dobro analizirati nastavne sadržaje, urediti ih i prilagoditi, osuvremeniti, ali treba postojati standard na nacionalnoj razini, ne samo ishode koji su trenutačno osnova novog kurikula.

Prvenstveno promjene u nastavniku.

Veća autonomija učitelja u odabiru opsega nastavnih sadržaja.

Učitelji trebaju biti otvoreni za promjene.

Odmak od tradicionalizma i učenja nebitnih činjenica. Treba nastava biti u skladu s vremenom u kom živimo, treba se učiti ono što učenicima stvarno treba i koristi u životu i za daljnji razvoj. Razvoj vještina potrebnih za tržište rada, razvoj kritičkog mišljenja, odgovornosti i samostalnosti.

Smanjiti prava roditelja prema profesorima.

Naglasak staviti na znanje učenika, a ne ocjene, organizirati malu maturu, opremanje škola modernom tehnologijom.

Nužno je uvesti vanjsko vrednovanje u škole i maturu na kraju osnovne škole kako bi učenici zaista razvili potrebu za znanjem i vrijednim vještinama. Ovakvo vrednovanje u prvi plan stavlja ocjene koje ne mogu biti kvalitetan pokazatelj onoga što pojedinaca zna/može.

Veća suradnja s učenicima, razvijanje računalnih kompetencija, izobrazba nastavnika.

Mislim da se treba početi mijenjati stav društva prema profesorima kako bi bolji studenti htjeli raditi u školi i mislim da se roditelji trebaju manje miješati u posao nastavnika.

Usavršavati se u korištenju različitih uređaja i kako to ukomponirati u nastavu na stari tradicionalan način.

Važnost obrazovanja.

Manji broj učenika po razredima, tehnološka opremljenost.

Potrebno je smanjiti broj učenika po razrednom odjelu. Također je potrebna bolja oprema škola nastavnim materijalima i novijim uređajima.

Nastava mora biti interaktivna. Koristiti mogućnosti IT tehnologije (kompjuterski modeli, virtualna stvarnost ...)

Osvremenjivanje obveznih nastavnih sadržaja propisanih državnim programom. Učenje kroz istraživanje i stvaranje.

Kombinacija tradicionalnog i suvremenog.

Smanjivanje standarda razrednog odjela; smanjivanje broja predmeta u osnovnoj i srednjoj školi - općem, nestručnom dijelu; odgovornost za učenje nije samo na nastavniku, smanjivanje administrativnih obaveza za nastavnike i veća autonomija u radu.

Edukacija nastavnika i veće plaće.

Ciljevi s konkretnijim metodama i primjerima.

Potrebno je nastavnicima vratiti „alate, kako bi odnos učenika i nastavnika (profesora) bio primjereniji u korist nastavnika.

Od učitelja se traži da čarobnim i zabavnim načinima učenicima preliju znanje u glavu. Budući da se ljudski mozak nije prilagodio tom modernom zahtjevu teoretičara edukatora bez prakse, potrebno je osvijestiti činjenicu da učenici ne mogu puno naučiti ukoliko i sami ne ulože svjesni napor. Ukratko, treba ponoviti staru poslovicu koja glasi: Bez muke nema nauke. Smanjiti broj predmeta, povećati plaće i status prosvjetnih radnika u društvu, uvrsti prijemne ispite za upis u srednju školu.

Svaki učenik bi trebao imati računalo i dobar internet.

Temeljita reforma obrazovnog sustava, promjene u kadroviranju na svim razinama.

Temeljita promjena nastavnih programa u osnovnoškolskom obrazovanju. Reduciranje nepotrebnih sadržaja i manji broj predmeta!

Prilagoditi gradivo i obrazovanje potrebama tržišta.

Uvođenjem više modularnog sistema izvođenja nastave, više timskog rad kako nastavnika tako i učenika.

Dostupnost tehnologije u cijeloj RH, podrška sustava u školovanju djece s posebnim potrebama.

Smanjiti broj sadržaja za obradu u pojedinim predmetima.

Treba poticati učenje s razumijevanjem, inzistirati na čitanju i pisanju eseja. Velik broj studenata je nepismen. Imaju problema s pisanjem jednostavnog seminarskog rada. Sve pokušavaju riješiti copy-paste metodom.

Učiti ono sto je doista potrebno, a ne štrebati nepotrebne informacije.

Viša kvaliteta što se tiče nastavnika, shodno tome i bolje nagrađivanje. Mislim da su nastavnici i profesori podcijenjeni. Dati učenicima i/ili studentima veću mogućnost izbora nastavnih predmeta kako bi se mogli usmjeriti i usavršavati u onom području gdje su najbolji i što ih najviše zanima i motivira. Više izdvajanja iz državnog budžeta za obrazovanje i znanost.

Rad u manjim grupama, ulaganja u laboratorije/pokušališta radi boljeg izvođenja praktičnog dijela nastave.

Nastavnike pustiti da rade svoj posao, roditelji moraju imati obvezu da surađuju s nastavnicima, poslodavci moraju imati obvezu da surađuju sa školama i fakultetima, a učenici moraju dobiti veću razinu odgovornosti.

Otvoreni kurikulum, teme koje su korisne za budući rad i život umjesto učenja podataka bez razmišljanja.

Usavršavanje nastavnika, više praktične nastave.

Ispitanici su navodili ove promjene (od najviše odgovora prema najmanje):

- promjene koje se odnose na učitelje
- promjene koje se odnose na gradivo
- promjene koje se odnose na učenike
- promjene koje se odnose na vrednovanje učenika
- promjene koje se odnose na tehnologiju
- ostale promjene

U promjenama koje se odnose na učitelje, ispitanici su najviše isticali da se učitelji trebaju konstantno educirati jer promjene počinju od njih. Učitelji žele više poštovanja (kako od učenika, tako i od roditelja), povećanje plaće te prestanak ispitivanja i analiziranja odluka koje donesu.

U promjenama koje se odnose na gradivo, ispitanici ističu da se gradivo treba smanjiti, treba se napraviti temeljna promjena gradiva, a nastava bi više trebala biti praktična, a manje teoretska. Nastava treba biti u skladu s vremenom. Trebalo bi se više raditi na razvoju vještina potrebnih za tržište rada, razvoju kritičkog mišljenja, odgovornosti i samostalnosti.

U promjenama koje se odnose na učenike, ispitanici ističu da bi učenici trebali učiti zbog znanja, a ne zbog ocjena. Potrebno je više timskoga rada, smanjiti broj učenika u razredu, a kriteriji bi trebali biti jednaki za sve.

U promjenama koje se odnose na vrednovanje učenika, ispitanici zaključuju da treba uvesti malu maturu na kraju osnovne škole, a prijamne ispite prije fakulteta.

U promjenama koje se odnose na tehnologiju, ispitanici ističu da bi se svi trebali usavršavati u korištenju različitih uređaja. Trebalo bi se ulagati u laboratorije/pokušališta radi boljeg izvođenja praktičnog dijela nastave. Ispravna informatička oprema, kao i internet, trebala bi biti svima na raspolaganju, a više bi se pažnje trebalo posvetiti medijskom opismenjavanju osoblja u školama.

U ostalim promjenama ističe se temeljita reforma školstva od fakulteta do vrtića, bolji uvjeti rada u školama te poticanje kreativnosti.

6. Zaključak

Prema Rosandiću, definicija kurikuluma glasi: *Kurikul je sustav (kurikulski sustav) koji ne obuhvaća samo sadržaj odgoja i obrazovanja, već obuhvaća sve aktivnosti koji se odnose na planiranje, primjenu i vrednovanje postignuća odgojno-obrazovnog procesa.*

Kroz 20 godina školstva u Hrvatskoj izložene su razne ideje u cilju poboljšavanja i ostvarivanja napretka školstva. Neke ideje su realizirane, ali većina ideja nije dovoljno dobro razrađena.

Ključni podatci o školovanju u Hrvatskoj proizašli su iz provedenog istraživanja.

Kurikulumi koji su doneseni kroz 20 godina imali su u cilju poboljšanje i napredak obrazovanja u Hrvatskoj. Zabrinjavajuća je činjenica da 24,80% ispitanika smatra da školovanje nije napredovalo, a 15,40% ispitanika ne zna je li školovanje napredovalo ili nije. Učitelji koji smatraju da je školovanje napredovalo (njih 59,80%) uglavnom napredak pridodaju napretku tehnologije. Neki od profesora smatraju da su se kurikulumi nastavnih predmeta poboljšali, a većina ispitanika smatra da bi se učitelji trebali više uključiti u planiranje i izradu novih kurikuluma. Na pitanje je li Hrvatska društvo znanja prema rezultatima istraživanja može se zaključiti da većina ispitanika smatra da nije. Sve više mladih ljudi napušta Republiku Hrvatsku, događa se tzv. *odljev mozgova*.

Trenutni ministar Fuchs pred sobom ima težak izazov. Raditi na kurikulumu koji će zadovoljiti i učitelje i učenike.

Ovo je zasigurno tema koja zahtijeva detaljnije istraživanje i promišljanje.

Literatura

1. Rosandić, D. 2013. *Obrazovni kurikulumi, standardi i kompetencije*. Naklada Lijevak. Zagreb.
2. Pastuović, N. 2012. *Obrazovanje i razvoj, kako obrazovanje razvija ljude i mijenja društvo, a kako društvo djeluje na obrazovanje*. Biblioteka Znanost i društvo. Zagreb.
3. Baranović, B; Domazet, M; Jokić, B; Marušić, I; Puzić, S. 2006. *Nacionalni kurikulum za obavezno obrazovanje u Hrvatskoj: različite perspektive*. Biblioteka Znanost i društvo. Zagreb
4. *Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi*. Članak 4; 11; 12; 19; 20; 28. <https://www.zakon.hr/z/317/Zakon-o-odgoju-i-obrazovanju-u-osnovnoj-i-srednjoj-%C5%A1koli> (Pristupljeno, 20. Kolovoza 2020.)
5. *Nacionalni kurikulum Republike Hrvatske za predškolski, osnovnoškolski i srednjoškolski odgoj i obrazovanje*. Ministarstvo znanosti i obrazovanja. <https://mzo.gov.hr/istaknute-teme/odgoj-i-obrazovanje/nacionalni-kurikulum/125> (Pristupljeno: 20. kolovoza 2020.)
6. Pavičić Vukičević, J. 2013. *Uloga implicitne teorije nastavnika u skrivenom kurikulumu suvremene škole*. Pedagogijska istraživanja, 10 (1), 119 – 133 (2013) https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=186884 (Pristupljeno: 21. kolovoza 2020.)
7. *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje*. 2014. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta. <https://www.azoo.hr/images/strucni2015/Nacionalni-kurikulum-za-rani-i-predskolski-odgoj-i-obrazovanje.pdf> (Pristupljeno: 21. kolovoza 2020.)
8. *Dodatak: kurikulumi povijesti za srednje strukovne škole*. Agencija za znanost i visoko obrazovanje. https://www.azoo.hr/images/izdanja/nastava_povijesti/08.html (Pristupljeno: 21. kolovoza 2020.)
9. *Jerome Bruner: biografija propelera kognitivne revolucije* <https://hr.sainte-anastasio.org/articles/biografas/jerome-bruner-biografa-del-impulsor-de-la-revolucin-cognitiva.html> (Pristupljeno: 21. kolovoza 2020.)
10. *O hrvatskom izvozu, zašto je izvoz važan za Hrvatsku?* Središnji državni portal. <https://izvoz.gov.hr/o-hrvatskom-izvozu/9> (Pristupljeno: 22. kolovoza 2020.)
11. *Objavljena rang-lista najboljih sveučilišta zemalja rastućih ekonomija za 2020. godinu*. Agencija za znanost i visoko obrazovanje. <https://www.azvo.hr/hr/vijesti-iz->

- vo/2354-objavljena-rang-lista-najboljih-sveucilista-zemalja-rastucih-ekonomija-za-2020-godinu (Pristupljeno: 22. kolovoza 2020.)
12. *World university rankings 2019.* <https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/2019/> (Pristupljeno: 22. kolovoza 2020.)
 13. *O ministarstvu.* Ministarstvo znanosti i obrazovanja. <https://mzo.gov.hr/o-ministarstvu/9> (Pristupljeno: 22. kolovoza 2020.)
 14. *Nadležnost Ministarstva znanosti i obrazovanja.* Ministarstvo znanosti i obrazovanja. <https://mzo.gov.hr/o-ministarstvu/nadleznost-ministarstva-znanosti-i-obrazovanja/292> (Pristupljeno: 23. kolovoza 2020.)
 15. *Vladimir Strugar.* Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti. http://info.hazu.hr/hr/clanovi_akademije/osobne_stranice/vladimir_strugar
 16. *Projekt Hrvatskog odgojno-obrazovnog sustava za 21. stoljeće.* Ministarstvo znanosti i športa. <https://vlada.gov.hr/UserDocsImages//2016/Sjednice/Arhiva//19.%20-%2010.2.a.pdf> (Pristupljeno: 23. kolovoza 2020.)
 17. *Dragan Primorac.* Životopis. <https://www.draganprimorac.com/hr/zivotopis/> (Pristupljeno: 23. kolovoza 2020.)
 18. *Hrvatski nacionalni obrazovni standard za osnovnu školu – HNOS.* http://www.skole.hr/obrazovanje-i-tehnologija?news_id=42 (Pristupljeno: 23. kolovoza 2020.)
 19. *Nastavni plan i program za osnovnu školu.* 2006. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. https://www.azoo.hr/images/AZOO/Ravnatelj/RM/Nastavni_plan_i_program_za_osnovnu_skolu_-_MZOS_2006_.pdf (Pristupljeno: 23. kolovoza 2020.)
 20. *Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje.* 2010. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. https://www.azoo.hr/images/stories/dokumenti/Nacionalni_okvirni_kurikulum.pdf (Pristupljeno: 24. kolovoza 2020.)
 21. *Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije.* 2013. Vlada Republike Hrvatske. <https://vlada.gov.hr/UserDocsImages//2016/Glavno%20tajni%C5%A1tvo/ENG/novosti/Arhiva//Strategija%20OZT-Radni%20materijal%20rujan%202013.pdf> (Pristupljeno: 24. kolovoza 2020.)
 22. *Memorandum potpisan između Ministarstva znanosti i IBM-a omogućit će podizanje globalne konkurentnosti Hrvatske.* Vlada Republike Hrvatske. <https://vlada.gov.hr/vijesti/memorandum-potpisan-izmedju-ministarstva-znanosti-i->

- [ibm-a-omogucit-ce-podizanje-globalne-konkurentnosti-hrvatske/17347](#) (Pristupljeno: 24. kolovoza 2020.)
23. *Nove boje znanja. Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije.* 2014. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta. <https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Obrazovanje/Strategija%20obrazovanja,%20znanosti%20i%20tehnologije.pdf> (Pristupljeno: 24. kolovoza 2020.)
24. *Okvir nacionalnoga kurikuluma. Rani i predškolski, osnovnoškolski i srednjoškolski odgoj i obrazovanje.* 2016. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta. <http://www.kurikulum.hr/wp-content/uploads/2016/02/ONK-18.2-POPODNE-2.pdf> (Pristupljeno: 24. kolovoza 2020.)
25. *Kurikularna reforma jedan je od osam ciljeva Strategije znanosti, obrazovanja i tehnologije.* Vlada Republike Hrvatske. <https://vlada.gov.hr/vijesti/ministar-barisic-za-jutarnji-kurikularna-reforma-jedan-je-od-osam-ciljeva-strategije-znanosti-obrazovanja-i-tehnologije/20225> (Pristupljeno: 24. kolovoza 2020.)
26. *Sve škole u Hrvatskoj uključene su u pilot-projekt e-Škole.* Vlada Republike Hrvatske. <https://vlada.gov.hr/vijesti/divjak-sve-skole-u-hrvatskoj-ukljucene-su-u-pilot-projekt-e-skole/28160> (Pristupljeno: 25. kolovoza 2020.)
27. *Vrednovanje eksperimentalnoga programa Škola za život u školskoj godini 2018./2019.* Ministarstvo znanosti i obrazovanja. <https://mzo.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/Obrazovanje/NacionalniKurikulum/Evaluacija-Skola-za-zivot//Vrednovanje%20eksperimentalnoga%20programa%20Skola%20za%20%C5%BEivot%20u%20%C5%A1kolskoj%20godini%202018.%20-%202019.%20-%20objedinjeno%20izvjesce.pdf> (Pristupljeno: 25. kolovoza 2020.)
28. *Što je Loomen?* Carnet. loomen.carnet.hr/mod/book/view.php?id=358024&chapterid=62769 (Pristupljeno: 25. kolovoza 2020.)
29. *Otvoreno pismo ministru Fuchsu.* Sindikat hrvatskih učitelja. <http://www.shu.hr/vijesti/otvoreno-pismo-ministru-fuchsu-2782020/> (Pristupljeno: 25. kolovoza 2020.)